

The Twenty-Third Word

[This Word contains Two Chapters]

In the Name of God, the Merciful, the Compassionate.

Indeed, We have created man on the most excellent of patterns, * Then sent him down to the lowest of the low, * Except those who believe and do good deeds.

Qur'an, 95:4-6.

#2

First Chapter

We shall explain in five 'Points' only five of the virtues of belief out of thousands.

FIRST POINT

Through **the light of belief**, man rises to **the highest of the high** and acquires a **value** worthy of Paradise.

And through **the darkness of unbelief**, he descends to **the lowest of the low** and falls to a position fit for Hell.

For belief **connects** man to the All-Glorious Maker; **it is a relation**.

Thus, man **acquires value** by virtue of **the Divine art** and inscriptions of **the dominical Names** which become apparent in him through belief.

Unbelief **severs** the relation, and due to that severance **the dominical art** is concealed.

His value then is only in **respect to** the matter of his physical being.

#3

And since this matter has only a transitory, passing, **temporary animal life**, its value is virtually nothing.

We shall explain this **mystery** by means of a **comparison**:

For example: among man's arts, **the value of the materials used** and that of **the art** are entirely different.

Sometimes they are **equal**, sometimes the material is more valuable, and **sometimes it happens that** five liras' worth of art is to be found in material like iron **worth five kurush**.

Sometimes, even, **an antique work of art** is worth a million while the material of which it is composed is not worth five kurush.

If such a work of art is taken to the antiques market and **ascribed** to a **brilliant** and *accomplished* artist of former times, and announced **mentioning** the artist and that art, it may be sold for a million liras.

Yirmiüçüncü Söz

[Şu sözün iki mebhası vardır.]

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿١﴾ ثُمَّ رَدَدْنَاهُ
أَسْفَلَ سَافِلِينَ ﴿٢﴾ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

Birinci Mebhas

İmanın binler mehasininden yalnız beşini "Beş Nokta" içinde beyan ederiz.

BİRİNCİ NOKTA

İnsan, **nur-u iman** ile **a'lâ-yı illiyîne** çıkar; Cennet'e *lâyık* bir **kıymet** alır.

Ve **zulmet-i küfür** ile, **esfel-i safiline** düşer; Cehennem'e ehil (olacak) bir vaziyete girer.

Çünkü iman, insanı Sâni'-i Zülcelal'ine **nisbet ediyor**; iman, **bir intisabdır**.

Öyle ise insan, iman ile insanda tezahür eden **san'at-ı İlahiye** ve nukuş-u **esma-i Rabbaniye** itibariyle bir **kıymet alır**.

Küfür, o nisbeti **kat'eder**. O kat'dan **san'at-ı Rabbaniye** *gizlenir*.

Kıymeti dahi yalnız madde **itibariyle olur**.

Madde ise, hem fâniye, hem zâile, hem **muvaqqat bir hayat-ı hayvanî** olduğundan, kıymeti hiç hükmündedir.

Bu **sırrı** bir **temsîl** ile beyan edeceğiz.

Meselâ: İnsanların san'atları içinde nasıllık **maddenin kıymeti** ile **san'atın** kıymeti ayrı ayrıdır.

Bazan **müsavi**, bazan madde daha kıymettar, **bazan oluyor ki**; **beş kuruşluk** demir gibi bir maddede beş liralık bir san'at bulunuyor.

Belki bazan, **antika olan bir san'at**, bir milyon kıymeti aldığı halde, maddesi beş kuruşa da değmiyor.

İşte öyle antika bir san'at, antikacıların çarşısına gidilse, **hârîka-pişe** ve pek eski *hünerver* san'atkârına **nisbet ederek** o san'atkârı **yâd etmekle** ve o san'atla teşhir edilse, bir milyon fiatla satılır.

Whereas if it is taken to **the scrap-dealers**, the only price received will be for the five kurush's worth of iron.

#4

Thus, man is such an antique work of art of **Almighty God**. He is a most subtle and graceful **miracle of His power** whom He created to **manifest** all his Names and *their inscriptions*, **in the form of a miniature specimen of the universe**.

If the light of belief enters his being, all the **meaningful inscriptions** on him may be read.

As **one who believes**, he reads them **consciously**, and **through that relation**, causes others to read them.

That is to say, **the dominical art** in man becomes apparent through meanings like, "I am the creature and artefact of the All-Glorious Maker. **I manifest His mercy and munificence.**"

That is, belief, which **consists of** being connected to the Maker, makes apparent all the works of art in man.

Man's value is *in accordance with* that dominical art and by virtue of being a mirror to **the Eternally Besought One**.

#5

In this respect **insignificant** man becomes **God's addressee** and a guest of the Sustainer worthy of Paradise superior to all other creatures.

However, should unbelief, **which consists of the severance of the relation**, enter man's being, then all those **meaningful inscriptions of the Divine Names** are plunged into darkness and become illegible.

For if the Maker is forgotten, the **spiritual aspects** which look to Him will not be comprehended, they will be as though reversed.

The majority of those **meaningful sublime arts and elevated inscriptions** will be hidden.

The remainder, those that may be seen with the eye, will be attributed to **lowly causes**, nature, and **chance**, and will become utterly devoid of value.

While they are all **brilliant diamonds**, they become *dull* pieces of glass.

#6

His importance looks only to his animal, physical being.

And *as we said*, **the aim and fruit of his physical being** is only to pass a *brief* and **partial** life as **the most impotent**, needy, and grieving of animals.

Then it **decays** and departs.

See how unbelief destroys **human nature**, and **transforms it from diamonds into coal**.

Eğer **kaba demirciler çarşısına** gidilse, beş kuruşluk bir demir bahasına alınabilir.

İşte insan, **Cenab-ı Hakk'ın** böyle antika bir san'atıdır ve en nazik ve nazenin bir **mu'cize-i kudretidir** ki; insanı, bütün esmasının cilvesine **mazhar** ve *nakışlarına* medar ve **kâinata bir misal-i musaggar suretinde** yaratmıştır.

Eğer nur-u iman, içine girse, üstündeki bütün **manidar nakışlar**, o ışıkla okunur.

O **mü'min**, **şuur ile** okur ve o **intisabla** okutur.

Yani: "Sâni'-i Zülcelal'in masnuuyum, mahlukuyum, **rahmet ve keremine mazharım**" gibi manalarla insandaki **san'at-ı Rabbaniyeye** tezahür eder.

Demek Sâni'ine intisabdan **ibaret olan** iman; insandaki bütün âsâr-ı san'atı izhar eder.

İnsanın kıymeti, o san'at-ı Rabbaniyeye göre olur ve âyine-i **Samedaniye** itibariyledir.

O halde şu **ehemmiyetsiz** olan insan, şu itibarla bütün mahlukat üstünde bir **muhatab-ı İlahî** ve Cennet'e lâyük bir misafir-i Rabbanî olur.

Eğer **kat'-ı intisabdan ibaret olan** küfür, insanın içine girse; o vakit bütün o **manidar nukuş-u esma-i İlahiye** karanlığa düşer, okunmaz.

Zira Sâni' unutulsa, Sâni'a müteveccih **manevî cihetler** de anlaşılmaz. Âdeta baş aşağı düşer.

Manidar âlî san'atların ve manevî âlî nakışların **çoğu** gizlenir.

Bâki kalan ve göz ile görülen bir kısmı ise; **süflî esbaba** ve tabiata ve **tesadüfe** verilip, nihayet sukut eder.

Herbiri birer **parlak elmas** iken, birer **sönük** şişe olurlar.

Ehemmiyeti yalnız madde-i hayvaniyeye bakar.

Maddenin gayesi ve meyvesi ise; **-dediğimiz gibi-** *kısacık* bir ömürde hayvanatın **en âcizi** ve en kederlisi olduğu bir halde yalnız **cüz'î** bir hayat geçirmektir.

Sonra **tefessüh eder** gider.

İşte küfür, böyle **mahiyet-i insaniyeyi** yıkar, **elmastan kömüre kalbeder**.

SECOND POINT

Just as belief is a light which **illuminates** man and makes legible all **the missives of the Eternally Besought One** inscribed upon him,

so too it illuminates **the universe**, and delivers the past and the future from darkness.

I shall explain *this mystery* with a comparison I saw **during a vision**, which concerns one meaning of **the verse**: *God is the Protector of those who believe; He leads them out of darkness into light.* *Qur'an, 2:257.*

#7

It was like this: I saw **in a vision** an **awesome** bridge built between two high mountains situated opposite one another.

Beneath the bridge was a **valley** of great depth.

I was on the **bridge**.

A dense darkness had enveloped every part of the world.

I looked to my right and saw **a vast grave** swathed in an unending dense gloom, that is, I **imagined** it.

I looked to my left and *as though saw* **violent storms** and calamities gathering amid **terrifying waves of blackness**.

I looked **beneath the bridge** and imagined I saw **a profound abyss**.

I had **a dim torch in the face of this terrifying darkness**.

I used it and could see a little with its light.

A most **horrific situation** appeared to me.

#8

In fact, such **awful dragons**, lions, and **monsters** appeared around me and on the bridge in front of me that **I wished I had no torch** and I have not witnessed **these horrifying things**.

Whichever way I directed it, **I felt the same horror**.

I exclaimed: **"Oh! This torch brings me only trouble!"**, and I angrily cast it to the ground and **broke it**.

Then on smashing it, **the darkness suddenly dispersed** as though I had turned on **the switch for a huge electric lamp** that lit up the whole world.

Everywhere was filled with **the lamp's light**.

It showed everything as it was in reality.

İKİNCİ NOKTA

İman nasıllı bir nurdur, insanı **ışıklandırıyor**, *üstünde yazılan* bütün **mektubat-ı Samedaniyeyi** okutturuyor.

Öyle de, **kâinatı** dahi ışıklandırıyor. Zaman-ı mazi ve müstakbeli, zulümattan kurtarıyor.

Şu sırrı, bir vakıada

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
âyet-i kerimesinin bir sırrına dair gördüğüm bir temsil ile beyan ederiz.

Şöyle ki: Bir vakıa-i hayalide gördüm ki: İki yüksek dağ var birbirine mukabil. Üstünde **dehşetli** bir köprü kurulmuş.

Köprünün **altında** pek derin bir **dere**.

Ben o **köprünün** üstünde bulunuyorum.

Dünyayı da, her tarafı karanlık, **kesif bir zulümat** istila etmişti.

Ben sağ tarafıma baktım; nihayetsiz bir zulümat içinde **bir mezar-ı ekber** gördüm, yani **tahayyül ettim**.

Sol tarafıma baktım; **müdhiş zulümat dalgaları** içinde **azim fırtınalar**, dağdağalar, dâhiyeler hazırlandığını *görüyor gibi oldum*.

Köprünün altına baktım; **gayet derin bir uçurum** görüyorum zannettim.

Bu müdhiş zulümata karşı sönük bir cep fenerim vardı.

Onu istimal ettim, yarım yamalak ışığıyla baktım.

Pek **müdhiş** bir **vaziyet** bana göründü.

Hattâ önümdeki köprünün başında ve etrafında öyle **müdhiş ejderhalar**, arslanlar, **canavarlar** göründü ki; **keşke bu cep fenerim olmasa idi, bu dehşetleri** görmese idim, dedim.

O feneri hangi tarafa çevirdim ise, **öyle dehşetler aldım**.

"Eyvah! Şu fener, başıma beladır" dedim. Ondan kızdım; o cep fenerini yere çarptım, **kırdım**.

Güya onun kırılması, dünyayı ışıklandıran **büyük elektrik lâmbasının düğmesine** dokundum gibi **birden o zulümat boşandı**.

Her taraf **o lâmbanın nuru** ile doldu.

Herşeyin hakikatını gösterdi.

I saw that the bridge I had seen was a highway **through a plain** passing over even ground.

#9

The **vast grave I had seen on my right** I realized consisted from top to bottom of beautiful, verdant gardens and **gatherings** for **worship**, service, conversation, and **the remembrance of God** under the direction of **luminous men**.

The **precipices and peaks** on my left which I had imagined to be tempestuous and stormy I now saw **fleetingly** to be a vast, lovely, and elevated place of feasting, recreation, and enjoyment **behind mountains that were adorned and pleasant**.

And the creatures I had thought to be **terrifying monsters and dragons**, I saw were **familiar domestic animals** like camels, oxen, sheep, and goats.

Declaring, "All praise be to God for the light of belief," I recited **the verse**,
God is the Protector of those who believe; He leads them out of darkness into light,
Qur'an, 2:257.
and I awoke from my vision.

Thus, the two mountains were the beginning and end of life; that is, this world and **the Intermediate Realm**.

#10

The bridge was **the road of life**.

To the right was the past, and to the left, the future.

As for the small torch, it was **the human ego**, which is **egotistical**, *relies on what it knows*, and does not heed **the heavenly revelation**.

The things imagined to be the monsters were **the events** and **strange creatures** of the world.

Thus, one who relies on his ego, **who falls into the darkness of heedlessness** and is afflicted with *the blackness of misguidance* **resembles** my first state in the vision,

which, like with the **pocket-torch** and due to *deficient* and misguided knowledge, saw the past in the form a **huge grave** amid darkness **imbued with non-existence**.

It showed the future to be a stormy and *desolate wasteland* **governed by coincidence**,

and events and **beings**, which are all submissive officials of **One All-Wise and All-Compassionate** to be monsters.

Baktım ki: O gördüğüm köprü, gayet muntazam yerde, **ova içinde** bir caddedir.

Ve sağ tarafımda gördüğüm mezar-ı ekber; baştan başa güzel, yeşil bahçelerle *nuranî insanların taht-ı riyasetinde* **ibadet** ve hizmet ve sohbet ve **zikir meclisleri** olduğunu farkettim.

Ve sol tarafımda, fırtınalı, dağdağalı zannettiğim **uçurumlar, şahikalar** ise; *süslü, sevimli cazibedar olan dağların arkalarında* azim bir ziyafetgâh, güzel bir seyrangâh, yüksek bir nüzhetgâh bulunduğunu **hayal meyal** gördüm.

Ve o **müdhiş canavarlar, ejderhalar** zannettiğim mahluklar ise, munis deve, öküz, koyun, keçi gibi **hayvanat-ı ehliye** olduğunu gördüm.

"Elhamdülillahi alâ nur-il iman" diyerek
اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
âyet-i kerimesini okudum, o vakıadan ayıldım.

İşte o iki dağ; mebde-i hayat, âhir-i hayat.. yani âlem-i arz ve **âlem-i berzaktır**.

O köprü ise, **hayat yoludur**.

O sağ taraf ise, geçmiş zamandır. Sol taraf ise, istikbaldir.

O cep feneri ise, **hodbin** ve *bildiğine itimad eden* ve **vahy-i semaviyi** dinlemeyen **enaniyet-i insaniyedir**.

O canavarlar zannolunan şeyler ise âlemin **hâdisatı** ve **acıb mahlukatıdır**.

İşte enaniyetine itimad eden, **zulümat-ı gaflete düşen**, *dalalet karanlığına* mübtela olan adam; o vakıada evvelki halime **benzer** ki:

O **cep feneri** hükmünde *nâkıs* ve dalalet-âlûd malûmat ile zaman-ı maziyi, bir **mezar-ı ekber** suretinde ve **adem-âlûd** bir zulümat içinde görüyor.

İstikbali, gayet fırtınalı ve **tesadüfe bağlı** bir *vahşetgâh* gösterir.

Hem herbirisi, bir **Hakim-i Rahim'in** birer memur-u müsahharı olan hâdisat ve **mevcudatı**, muzır birer canavar hükmünde bildirir.

Such a person as though manifests the verse, *And those who reject belief, their protectors are the evil ones; they lead them out of light into darkness.*

Qur'an, 2:257.

But if **Divine guidance reaches him** and belief enters his heart, and if *the tyranny of his soul* is smashed and **he heeds God's Book**, he will resemble my second state in the vision.

Then the universe will suddenly take on the colour of day and be filled with **Divine light**.

The world will recite **the verse**, *God is the light of the heavens and the earth.*

Qur'an, 24:35.

Then he will see with the eye of the heart that the past is not a vast grave, but where *the groups of purified spirits* who each century having performed **their duties of worship** under the leadership of a **prophet** or **saint** exclaim, “**God is Most Great!**” on completion of the duties of their lives, and fly to elevated abodes, moving on to the future.

He will look to the left, and through the light of belief **distinguish in the distance** a feasting-place of the Most Merciful set up in palaces of bliss in the gardens of Paradise, beyond the mountainous *revolutions of the Intermediate Realm* and the hereafter.

And he will **realize** that the storms and earthquakes and tempestuous events are **all submissive officials**,

and understand that they are the means for **instances of wisdom** which though **apparently harsh** are in fact most gentle, like the storms and rains of spring.

He will even see **death** to be the introduction to **eternal life**, and the grave, the door to *everlasting happiness*.

You can deduce further aspects for yourself. Apply the **reality** to **the comparison!**

THIRD POINT

Belief is both **light** and **strength**.

Yes, *one who acquires true belief* may **challenge** the whole universe and be saved from **the pressure of events** in accordance with the strength of his belief.

Saying, “**I place my trust in God,**” he travels through *the mountainous waves of events* in the ship of life in complete safety.

He **entrusts all his burdens** to the hand of power of the Absolutely Powerful One, voyages through the world in ease, then takes his rest in the Intermediate Realm.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ

التَّوْرِ إِلَى الظُّلُمَاتِ

hükmüne mazhar eder.

Eğer **hidayet-i İlahiye yetişse**, iman kalbine girse, *nefsin firavuniyeti* kırılrsa, **Kitabullah'ı dinlese**, o vakiada ikinci halime benzeyecek.

O vakit birden kâinat bir gündüz rengini alır, **nur-u İlahî** ile dolar.

اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

âyetini okur.

O vakit zaman-ı mazi, bir mezar-ı ekber değil, belki herbir asrı bir **nebinin** veya **evliyanın** taht-ı riyasetinde **vazife-i ubudiyeti** îfa eden *ervah-ı sâfiye cemaatlarının* vazife-i hayatlarını bitirmekle “**Allahü Ekber**” diyerek makamât-ı âliyye uçmalarını ve müstakbel tarafına geçmelerini kalb gözü ile görür.

Sol tarafına bakar ki; dağlar-misal bazı *inkılabat-ı berzahîye* ve uhrevîye arkalarında Cennet'in bağlarındaki saadet saraylarında kurulmuş bir ziyafet-i Rahmaniyyeyi o nur-u iman ile **uzaktan uzağa fark eder**.

Ve fırtına ve zelzele, taun gibi hâdiseleri, **birer müsahhar memur bilir**.

Bahar fırtınası ve yağmur gibi hâdisatı; **sureten haşin**, manen çok latif **hikmetlere** medar görüyor.

Hattâ **mevti**, **hayat-ı ebediyenin** mukaddemesi ve kabri, *saadet-i ebediyenin* kapısı görüyor.

Daha sair cihetleri sen kıyas eyle. **Hakikatı temsile** tatbik et.

ÜÇÜNCÜ NOKTA

İman hem **nurdur**, hem **kuvvettir**.

Evet *hakikî imanı elde eden adam*, kâinata **meydan okuyabilir** ve imanın kuvvetine göre **hâdisatın tazyikatından** kurtulabilir.

“**Tevekkeltü alallah**” der, sefine-i hayatta kemal-i emniyetle *hâdisatın dağlarvari dalgaları* içinde seyran eder.

Bütün ağırlıklarını Kadîr-i Mutlak'ın yed-i kudretine **emanet eder**, rahatla dünyadan geçer, berzahta istirahat eder.

Later he may fly up to Paradise in order to enter **eternal happiness**.

Otherwise, **if he does not rely on God**, rather than flying, the burdens of the world will **drag** him down to the *lowest of the low*.

That is to say, belief *necessitates* **affirmation of Divine unity, affirmation of Divine unity** *necessitates* **submission to God, submission to God** *necessitates* **reliance on God**, and **reliance on God** necessarily leads to happiness in this world and the next.

#14

But do not misunderstand this, reliance on God is not to reject causes

altogether; it is rather to know that **causes** are a **veil** to the hand of power and *have recourse* to them. Knowing that attempting causes is **a sort of active prayer**,

it is to seek the effects only from Almighty God, *recognize that the results are from Him alone*, and to be **thankful to Him**.

Those **who place their trust in God** and those who **do not**, *resemble* the two men in this story:

One time two men loaded **heavy burdens** *onto both their backs and heads*, and buying tickets, boarded a large ship.

As soon as they boarded it, one of them left **his load** on the deck, and sitting on it guarded it.

The other, however, since he was **both stupid and arrogant**, did not put down his load. **When he was told:**

#15

“Leave that heavy load on the deck and be comfortable,” **he replied:**

“No, I won’t put it down, it might get lost.

I am strong, **I’ll guard** my property by carrying it on my head and back.”

He was told again: *“This reliable royal ship which is carrying you and us is stronger, it can protect it better than you.*

You may get giddy and fall into the sea together with your load.

Anyway you will gradually lose your strength, and by degrees those loads will get heavier and **your bent back** and **brainless head** will not have the power to bear them.

And *if the Captain sees you in this state*, he will either say that you are crazy and expel you from the ship, or he will think you are **ungrateful, accusing** our ship and **jeering at** us, and he will order you to be put into prison.

Sonra **saadet-i ebediyeye** girmek için Cennet’e uçabilir.

Yoksa **tevekkül etmezse**, dünyanın ağırlıkları uçmasına değil, belki *esfel-i safiline* **çeker**.

Demek iman **tevhide, tevhid teslimi, teslim** **tevekkülü, tevekkül** saadet-i dareyni *iktiza eder*.

Fakat yanlış anlama. Tevekkül, esbabı bütün bütün reddetmek değildir.

Belki **esbabı** dest-i kudretin **perdesi** bilip *riayet ederek*; esbaba teşebbüs ise, **bir nevi dua-i fiilî** telakki ederek;

müsebbebatı yalnız Cenab-ı Hak’tan istemek *ve neticeleri ondan bilmek* **ve ona minnettar olmaktan ibarettir.**

Tevekkül eden ve etmeyenin misalleri, şu hikâyeye *benzer:*

Vaktiyle iki adam *hem bellerine, hem başlarına ağır yükler* yüklenip, büyük bir sefîneye bir bilet alıp girdiler.

Birisi girer girmez **yükünü** gemiye bırakıp, üstünde oturup nezaret eder.

Diğeri **hem ahmak, hem mağrur** olduğundan yükünü yere bırakmıyor. **Ona denildi:**

“Ağır yükünü gemiye bırakıp rahat et.” **O dedi:**

“Yok, ben bırakmayacağım. Belki zayi’ olur.

Ben kuvvetliyim. Malımı, belimde ve başımda **muhafaza edeceğim.**”

Yine ona denildi: *“Bizi ve sizi kaldıran şu emniyetli sefîne-i sultaniye daha kuvvetlidir, daha ziyade iyi muhafaza eder.*

Belki başın döner, yükün ile beraber denize düşersin.

Hem gittikçe kuvvetten düşersin. **Şu bükülmüş belin, şu akılsız başın** gittikçe ağırlaşan şu yüklere tâkat getiremeyecek.

Kaptan dahi eğer seni bu halde görse, ya divanedir diye seni tardedecek. Ya **haindir**, gemimizi **ittihâm ediyor**, bizimle **istihza ediyor**, hapis edilsin, diye emredecektir.

Also you are making a fool of yourself in front of everyone.

#16

For *the perceptive see* that you are displaying **weakness** through **your conceit**, impotence through **your pride**, and abasement and hypocrisy through **your pretence**, and have thus made yourself a laughing-stock in the eyes of the people.

Everyone's laughing at you. "Whereupon the unfortunate man **came to his senses**.

He put down his load on the deck and sat on it.

He said to the other: "**Ah! May God be pleased with you.** I've been saved from that **difficulty**, from prison, and from making a fool of myself."

O man who does not place his trust in God! You too **come to your senses** like that man and **place your trust in Him**,

so that you may be delivered from *begging before all the universe*, **trembling before every event**, from pride, making a fool of yourself, **misery in the hereafter**, and **the prison of the pressures of this world...**

#17

FOURTH POINT

Belief makes man into man, indeed, it makes him into a **king**.

Since this is so, **man's basic duty** is belief and **supplication**.

Unbelief makes him into an **extremely impotent beast**.

Out of thousands of proofs of this matter, the differences in the ways animals and man come into the world are **a clear indication** and **decisive proof**.

Yes, these differences show that humanity becomes humanity through belief.

For *when animals come into the world*, they come complete in all points in accordance with **their abilities** as though having been perfected **in another world**; that is, they are sent.

#18

They learn *all the conditions of their lives*, **their relationships with the universe**, and **the laws of life** in either two hours or two days or two months, and become **proficient in** them.

Animals like **sparrows** and bees acquire in twenty days the power to survive **and proficiency in their actions** that man only acquires in twenty years; that is, **they are inspired with them**.

Hem herkese maskara olursun.

Çünkü *ehl-i dikkat nazarında*, **za'fı** gösteren **tekebbürün** ile, aczi gösteren **gururun ile**, riyayı ve zilleti gösteren **tasannuun** ile kendini halka mudhike yaptın.

Herkes sana gülüyor. "denildikten sonra o bîçarenin **aklı başına geldi**.

Yükünü yere koydu, üstünde oturdu.

"**Oh!..Allah senden razı olsun. Zahmetten**, hapisten, maskaralıktan kurtuldum." dedi.

İşte ey tevekkülsüz insan! Sen de bu adam gibi **aklına başına al, tevekkül et**.

Tâ bütün kâinatın dilenciliğinden ve **her hâdisenin karşısında titremekten** ve hodfüruşluktan ve maskaralıktan ve **şekavet-i uhreviyeden** ve **tazyikat-ı dünyeviye hapsinden** kurtulasın.

DÖRDÜNCÜ NOKTA

İman, insanı insan eder. Belki insanı **sultan** eder.

Öyle ise, **insanın vazife-i asliyesi**, iman ve **duadır**.

Küfür, insanı **gayet âciz** bir *canavar hayvan* eder.

Şu mes'elenin binler delillerinden yalnız hayvan ve insanın dünyaya gelmelerindeki farkları, o mes'eleye **vâzıh bir delildir** ve bir **bürhan-ı katı'dır**.

Evet insanıyet, iman ile insanıyet olduğunu; insan ile hayvanın dünyaya gelişindeki farkları gösterir.

Çünkü *hayvan dünyaya geldiği vakit* âdeta **başka bir âlemde** tekemmül etmiş gibi **istidadına** göre mükemmel olarak gelir, yani gönderilir.

Ya iki saatte, ya iki günde veya iki ayda, *bütün şerait-i hayatiyesini* ve **kâinatla olan münasebetini** ve **kavanin-i hayatını** öğrenir, **meleke** sahibi olur.

İnsanın yirmi senede kazandığı iktidar-ı hayatiyeyi **ve meleke-i ameliyeyi**, yirmi günde **serçe** ve arı gibi bir hayvan tahsil eder, yani **ona ilham olunur**.

This means that the animals' **fundamental duty** is not to **be perfected through learning** and progress by **acquiring knowledge**, nor to seek help and offer supplications *through displaying their impotence*,

but in accordance with **their abilities** to work and act.

Their duty is **active worship**.

As for man, he needs to learn everything when he comes into the world; he is **ignorant**, and cannot even learn completely **the conditions of life** in twenty years.

#19

Indeed, he needs to go on learning till the end of his life.

Also he is sent to the world *in a most weak and impotent form*, and can only rise to his feet in one or two years.

Only in fifteen years can he *distinguish* between **harm** and **benefit**,

and **with the help of mankind's experience** attract things advantageous to him and **avoid** others that are harmful.

This means that **man's innate duty** is to **be perfected** through learning and to proclaim his worship of God and servitude to Him through supplication.

That is to say, it is to know the answers of the questions: "Through **whose compassion** is my life so wisely administered in this way? Through **whose generosity** am I so kindly raised? Through whose graciousness am I so delicately *nurtured* and ministered to?"

And regarding his needs, which his hands cannot reach even one out of a thousand; *it is to beseech* **the Provider of Needs** through **the tongue of impotence and poverty**; and to supplicate and beg from Him.

#20

It is to fly to the high station of worship and servitude to God **on the wings of impotence and poverty**.

This means that man came to this world to **be perfected by means of knowledge and supplication**.

In regard to its **nature** and abilities everything **is tied to knowledge**.

And **the foundation**, source, light, and *spirit* of all true knowledge is **knowledge of God**, and its essence and basis is **belief in God**.

Furthermore, since man is subject to **endless tribulations** and afflicted with innumerable enemies **despite his boundless impotence**, and suffers from endless needs and has *innumerable desires* **despite his boundless poverty**, after belief, **his fundamental innate duty** is supplication.

As for supplication, it is the basis of worship of God and servitude to Him.

Demek hayvanın **vazife-i asliyesi; taallümle tekemmül etmek** değildir ve **marifet kesbetmekle** terakki etmek değildir ve *acını göstermekle* meded istemek, dua etmek değildir.

Belki vazifesi; **istidadına** göre taammüldür, amel etmektir,

ubudiyet-i fiiliyedir.

İnsan ise dünyaya gelişinde herşeyi öğrenmeye muhtaç ve hayat kanunlarına **cahil**, hattâ yirmi senede tamamen **şerait-i hayatı** öğrenemiyor.

Belki âhir-i ömrüne kadar öğrenmeye muhtaç,

hem gayet âciz ve zaif bir surette dünyaya gönderilip bir-iki senede ancak ayağa kalkabiliyor.

Onbeş senede ancak **zarar** ve **menfaati** farkedebilir.

Hayat-ı beşeriyenin muavenetiyle, ancak menfaatlarını **celb** ve zararlardan **sakinabilir**.

Demek ki, **insanın vazife-i fitriyesi**; taallümle **tekemmüldür**, dua ile ubudiyettir.

Yani: "**Kimin merhametiyle** böyle hakîmane idare olunuyorum? Kimin **keremiyle** böyle müşfikane terbiye olunuyorum? Nasıl birisinin lütuflarıyla böyle nazeninane *besleniyorum* ve idare ediliyorum?" bilmektir.

Ve binden ancak birisine eli yetişemediği hacatına dair **Kadı-ül Hacat'a lisan-ı acz ve fakr** ile *yalvarmaktır* ve istemek ve dua etmektir.

Yani **aczin ve fakrın cenahlarıyla** makam-ı a'lâ-yı ubudiyete uçmaktır.

Demek insan bu âleme **ilim ve dua vasıtasıyla tekemmül etmek** için gelmiştir.

Mahiyet ve istidad itibariyle herşey ilme **bağlıdır**.

Ve bütün ulûm-u hakikiyenin **esası** ve madeni ve nuru ve *ruhu*; **marifetullahtır** ve onun üss-ül esası da **iman-ı billahtır**.

Hem insan, **nihayetsiz acziyle nihayetsiz beliyata** maruz ve hadsiz a'danın hücumuna mübtela ve **nihayetsiz fakrıyla** beraber nihayetsiz hacata giriftar ve *nihayetsiz metalibe* muhtaç olduğundan, **vazife-i asliye-i fitriyesi**, imandan sonra "dua" dır.

Dua ise, esas-ı ubudiyettir.

In order to secure a **desire** or **wish** he cannot obtain, a child will either cry or ask for it, that is,

Nasıl bir çocuk, eli yetişmediği bir **meramını**, bir **arzusunu** elde etmek için, ya ağlar, ya ister.

www.risaleglobal.com

he will supplicate through the tongue of his impotence either **actively** or **verbally**,

and will **be successful** in securing it.

In the same way, man is like a **delicate**, petted child in the world of living creatures.

He has to either weep **at the Court of the Most Merciful and Compassionate One** through his weakness and impotence, or supplicate through his poverty and need,

so that the things he wants **may be made subject to him**, or he may offer thanks for their being made so.

Otherwise like a silly child who creates a fuss over a fly, saying: "With my own strength I subjugate things it is not possible to subjugate and things a thousand times more powerful, and I make them obey me through my own ideas and measures," he displays **ingratitude** for the **bounties**.

And just as this is **contrary to man's innate nature**, so he makes himself deserving of **severe punishment**.

FIFTH POINT

Belief **necessitates** supplication as a certain means of securing needs, and both **human nature** has an intense desire for it,

and **Almighty God** decrees, Say: My Sustainer would not concern Himself with you but for your supplication, *Qur'an, 25:77*.

which has the meaning of:

What importance would you have if you did not offer Me supplications?

He also commands: Call upon Me and I will answer you. *Qur'an, 40:60*.

If you say: We frequently **offer supplications**, but they are not accepted.

But the **verse** is general, it states that every **supplication** is answered.

The Answer: To answer is one thing, to accept is something quite different.

Every supplication is answered, but its being accepted and exactly what was sought being given **is dependent on Almighty God's wisdom**.

For example, if a **sick child** calls the doctor, saying: "Doctor! Doctor!", and he replies: "Here I am, what do you want?", and the child says: "Give me that medicine!",

Yani ya **fiilî**, ya **kavlî** lisan-ı acziyle bir dua eder.

Maksuduna **muvaffak olur**.

Öyle de: İnsan bütün zîhayat âlemi içinde **nazik**, nazenin, nazdar bir çocuk hükmündedir.

Rahmanürrahîm'in dergâhında; ya za'f u acziyle ağlamak veya **fakr u ihtiyacıyla** dua etmek gerektir.

Tâ ki, makasıdı **ona müsahhar olsun** veya teshirin şükrünü eda etsin.

Yoksa bir sinekten vaveylâ eden ahmak ve haylaz bir çocuk gibi; ben kuvvetimle bu kabil-i teshir olmayan ve bin derece ondan kuvvetli olan acib şeyleri teshir ediyorum ve fikir ve tedbirimle **kendime itaat ettiriyorum** deyip **küfran-ı nimete** sapsamak,

insaniyetin fitrat-ı asliyesine zıd olduğu gibi, **şiddetli bir azaba** kendini müstehak eder.

BEŞİNCİ NOKTA

İman duayı bir vesile-i kat'iyeye olarak **iktiza ettiği** ve **fitrat-ı insaniye**, onu şiddetle istediği gibi;

Cenab-ı Hak dahi "Duanız olmazsa ne ehemmiyetiniz var?" mealinde

قُلْ مَا يَعْبُؤُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ

ferman ediyor.

Hem

أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

emrediyor.

Eğer desen: "Birçok defa **dua ediyoruz**, kabul olmuyor.

Halbuki **âyet** umumîdir, her **duaya** cevab var ifade ediyor."

Elcevab: Cevab vermek ayrıdır, kabul etmek ayrıdır.

Her dua için cevab vermek var; fakat kabul etmek, hem ayn-ı matlubu vermek **Cenab-ı Hakk'ın hikmetine tâbi'dir**.

Meselâ: **Hasta bir çocuk** çağırır: "Ya Hekim! Bana bak." Hekim: "Lebbeck" der.. "Ne istersin?" cevab verir. Çocuk: "Şu ilâcı ver bana" der.

the doctor will either give him **exactly what he asks for** or something better and more beneficial for him.

Or knowing that medicine is **harmful for his illness**, he will give him nothing.

Thus, since Almighty God is **all-present** and **all-seeing**, He *responds* to **the supplications of His servants**.

Through His **presence and response**, He transforms **the desolation** of loneliness and solitude into *familiarity*.

But He does this, not in accordance with man's capricious and importunate demands, but in accordance *with the requirements of dominical wisdom*; He gives either **what is sought** or **what is better than it**, or He gives nothing at all.

Also, **supplication** is a form of worship and recognition of man's servitude to God.

The fruits of this **pertain to the hereafter**.

#24

The aims pertaining to this world are the times of a particular sort of supplication and worship.

For example, **the prayers and supplications for rain** are a form of worship.

Drought is the time for such worship.

Worship and supplications of this sort are not in order to bring rain.

If they are performed with that **intention alone** they are not *worthy of acceptance*, for they are not **sincere** worship.

Sunset is the time of the evening prayers.

And **eclipses** of the sun and moon are the times of two **particular prayers** known as salat al-kusuf and salat al-khusuf.

That is to say, *with the veiling* of the two **luminous** signs of the night and day, **God's tremendousness** is proclaimed, so Almighty God calls **his servants** to a sort of worship at those times.

The prayers are not so that **the sun and moon** will *be revealed* (whose appearance and how long the eclipses will continue have anyway been reckoned by astronomers).

#25

In just the same way, **drought** is the time for *the prayers for rain*,

and the visitation of **calamities** and *infliction* of harmful things the times of certain supplications **when man realizes his impotence** and through his supplication and **entreaty** seeks refuge **at the Court** of One Possessing Absolute Power.

Hekim ise; ya **aynen istediğini** verir, yahut onun maslahatına binaen ondan daha iyisini verir,

yahut **hastalığına zarar** olduğunu bilir, hiç vermez.

İşte Cenab-ı Hak, Hakîm-i Mutlak **hazır, nâzır** olduğu için, **abdin duasına cevab verir**.

Vahşet ve kimsesizlik **dehşetini**, **huzuruyla ve cevabıyla ünsiyete** çevirir.

Fakat insanın hevaperestane ve heveskârane tahakkümüyle değil, belki *hikmet-i Rabbanîyenin iktizasıyla* ya **matlubunu** veya **daha evlâsını** verir veya hiç vermez.

Hem, **dua** bir ubudiyettir.

Ubudiyet ise semeratı **uhreviyedir**.

Dünyevî **maksadlar** ise, o nevi dua ve ibadetin vakitleridir. O maksadlar, gayeleri değil.

Meselâ: **Yağmur namazı ve duası** bir ibadettir.

Yağmursuzluk, o ibadetin vaktidir.

Yoksa o **ibadet** ve o dua, yağmuru getirmek için değildir.

Eğer **sırf** o **niyet** ile olsa; o dua, o ibadet **hâlis** olmadığından *kabule lâyık* olmaz.

Nasılki **güneşin gurubu**, akşam namazının vaktidir.

Hem Güneş'in ve Ay'ın **tutulmaları**, küsuf ve husuf namazları denilen iki **ibadet-i mahsusanın** vakitleridir.

Yani gece ve gündüzün **nurani** âyetlerinin *nikablanmasıyla* bir **azamet-i İlahiyeyi** ilâna medar olduğundan, Cenab-ı Hak **ibadını** o vakitte bir nevi ibadete davet eder.

Yoksa **o namaz**, (açılması ve ne kadar devam etmesi, münecim hesabıyla muayyen olan) **Ay ve Güneş**'in husuf ve küsuflarının *inkışafları* için değildir.

Aynı onun gibi; **yağmursuzluk** dahi, *yağmur namazının* vaktidir.

Ve **beliyelerin** istilası ve muzır şeylerin *tasallutu*, bazı duaların evkat-ı mahsusalarıdır ki; **insan o vakitlerde aczini anlar**, dua ile **niyaz** ile Kadîr-i Mutlak'ın **dergâhına** iltica eder.

Even if **the calamities** are not lifted **despite** many supplications, it may not be said that they were not accepted.

It should rather be said that the time for the supplication is not yet over.

If **through His graciousness and munificence** Almighty God **removes** the calamity, *light upon light*, then the time for that supplication is over and done with.

That is to say, **supplication** has the meaning of worship and man's acknowledging his servitude to God.

As for worship and servitude to God, it should be **purely and sincerely for God's sake**.

Man should only proclaim **his impotence** and **seek refuge** with Him through supplication,

he should not **interfere in His dominicality**.

#26

He should leave the taking of measures to Him and **rely on His wisdom**.

He should not accuse His Mercy.

Indeed, what is in reality established by the Qur'an's clear verses is that just as **all beings** offer their own particular **glorification** and worship, so what rises **to the Divine Court** from all the universe is supplication.

This is either through the tongue of innate ability

like the supplication of plants, through which they **seek forms** from the **Absolute Bestower** and to display and manifest His Names.

Or it is through the tongue of **innate need**.

These are the supplications for all their **essential needs** – beyond their power to obtain– offered by **animate beings**.

Through this tongue, the animate beings seek certain things from **the Absolutely Generous One** for the continuance of their lives, like **a sort of sustenance**.

#27

Or it is supplication through **the tongue of exigency**, through which **all beings with spirits** who find themselves in some plight or predicament make supplication and seek urgent refuge with **an unknown protector**; indeed, they turn to the All-Compassionate Sustainer.

If there is nothing to **prevent** it, these three sorts of supplication are always accepted.

The fourth sort of supplication is the most **well-known**; it is our supplication.

This too is of two sorts: one is active and **by disposition**, and the other, **verbal** and with the heart.

Eğer dua çok edildiği **halde beliyeler** def' olunmazsa denilmeyecek ki: "Dua kabul olmadı."

Belki denilecek ki: "Duanın vakti, kaza olmadı."

Eğer Cenab-ı Hak **fazl u keremiyle** belayı **ref'etse**; *nurun alâ nur..* O vakit dua vakti biter, kaza olur.

Demek **dua**, bir sırr-ı ubudiyettir.

Ubudiyet ise, **hâlisen livechillah** olmalı.

Yalnız **aczini** izhar edip, dua ile ona **iltica etmeli**.

Rububiyetine karışmamalı.

Tedbiri ona bırakmalı. **Hikmetine itimad etmeli**.

Rahmetini ittiham etmemeli.

Evet hakikat-ı halde âyât-ı beyyinatın beyanıyla sabit olan: **Bütün mevcudat**, herbirisi birer mahsus **tesbih** ve birer hususî ibadet, birer has secde ettikleri gibi; bütün kâinattan **dergâh-ı İlahiyeye** giden, bir duadır.

Ya istidad lisanıyladır.

(Bütün nebatatın duaları gibi ki; herbiri lisan-ı istidadıyla **Feyyaz-ı Mutlak'tan** bir **suret taleb ediyorlar** ve esmasına bir mazhariyet-i münkeşife istiyorlar.)

Veya **ihtiyac-ı fitrî** lisanıyladır.

(Bütün **zîhayatın**, iktidarlara dâhilinde olmayan **hacat-ı zarurileri** için dualarıdır ki;

her birisi o ihtiyac-ı fitrî lisanıyla **Cevvad-ı Mutlak'tan** idame-i hayatları için **bir nevi rızık** hükmünde bazı metalibi istiyorlar.)

Veya **lisan-ı ızdırarıyla** bir duadır ki: Muztar kalan herbir **zîruh**; kat'î bir iltica ile dua eder, **bir hâmi-i meçhulüne** iltica eder, belki Rabb-ı Rahîm'ine teveccüh eder.

Bu üç nevi dua, bir **mani** olmazsa daima makbuldür.

Dördüncü nevi ki; en **meşhurdur**, bizim duamızdır.

Bu da iki kısımdır: Biri, fiilî ve **halî**; diğeri, kalbî ve **kalîdir**.

For example, having recourse to causes is an active prayer.

To gather together causes is not in order to **create the effect**, but through *the tongue of disposition* to take up **an acceptable position** in order to seek the effect from Almighty God.

To plough a field is to knock at the door of the **treasury of mercy**.

Since this sort of active supplication *is directed towards* the Absolutely Generous One's **Name and title**, it is accepted in **the great majority of cases**.

#28

The second sort is to offer supplication **with the tongue** and the heart.

It is to seek **certain wishes** which the hand cannot reach.

The most important aspect, the most beautiful aim, the sweetest fruit of this is this: "The one who offers the supplications knows that **there is Someone** Who hears the wishes of his heart, Whose hand can reach all things, Who can bring about each of his desires, Who takes pity on his impotence, and answers his poverty."

O impotent, needy man! **Do not neglect a means** like supplication, which is *the key to the treasury of mercy* and to **an inexhaustible strength**. **Cling to it!** Rise to the highest peaks of humanity!

Include in your supplication those of all the universe, **like a king!**

Say, "From You alone do we seek help, Qur'an, 1:4.

like **an universal servant** and **deputy** representing all the universe!

Be on the Most Excellent Pattern of creation!

#29

SECOND CHAPTER

Including five remarks with respect to man's **happiness** and **misery**

[Since man has been created **on the most excellent of patterns** and has been given most **comprehensive** abilities, he has been cast into **an arena of trial and examination** in which he may rise or fall to stations, ranks, and degrees from the lowest of the low to the highest of the high, from the earth to **the Divine Throne**, and *from minute particles to the sun*.

He has been sent to this world as **a miracle of Divine Power, the result of creation**, and **a wonder of Divine art** before whom have been opened two roads leading either to **infinite ascent** or **infinite descent**.

Meselâ: Esbaba teşebbüs, bir dua-yı fiilidir.

Esbabın içtiması; **müsebbebi icad etmek** için değil, belki *lisan-ı hal* ile müsebbebi Cenab-ı Hak'tan istemek için **bir vaziyet-i marziye** almaktır.

Hattâ çift sürmek **hazine-i rahmet** kapısını çalmaktır.

Bu nevi dua-yı fiilî, Cevvad-ı Mutlak'ın **isim ve ünvanına müteveccih olduğundan**, kabule mazhariyeti **ekseriyet-i mutlakadır**.

İkinci kısım; **lisan ile**, kalb ile dua etmektir.

Eli yetişmediği **bir kısım metalibi** istemektir.

Bunun en mühim ciheti, en güzel gayesi, en tatlı meyvesi şudur ki: "Dua eden adam anlar ki: **Birisi var**; onun hatırat-ı kalbini iştir, herşeye eli yetişir, her bir arzusunu yerine getirebilir, aczine merhamet eder, fakrına meded eder."

İşte ey âciz insan ve ey fakir beşer! Dua gibi *hazine-i rahmetin anahtarı* ve **tükenmez bir kuvvetin** medarı olan **bir vesileyi elden bırakma, ona yapış**, a'lâ-yı illiyyîn-i insaniyete çık.

Bir sultan gibi bütün kâinatın dualarını, kendi duan **içine al**.

Bir **abd-i küllî** ve bir **vekil-i umumî** gibi

إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

de.

Kâinatın güzel bir takvimi ol.

İKİNCİ MEBHAS

İnsanın **saadet** ve **şekavetine** medar beş nükteden ibarettir.

[İnsan **ahsen-i takvimde** yaratıldığı ve ona gayet **câmi'** bir istidad verildiği için; esfel-i safilînden tâ a'lâ-yı illiyyîne, ferşten tâ **arşa**, *zerreden tâ şemse* kadar dizilmiş olan makamata, meratibe, derecata, derekata girebilir ve düşebilir **bir meydan-ı imtihana atılmış**,

nihayetsiz sukut ve *suuda* giden iki yol onun önünde açılmış **bir mu'cize-i kudret** ve **netice-i hilkat** ve **acube-i san 'at** olarak şu dünyaya gönderilmiştir

FIRST REMARK

Man stands in need of **most of the varieties** of beings in the universe and is connected to them.

His needs **spread** through every part of the world, and **his desires** extend to **eternity**.

As he wants a flower, so he wants the spring.

As he desires a garden, so does he also desire **everlasting Paradise**.

As he longs to see a friend, so does he **long to** see the All-Beauteous One of Glory.

Just as in order to visit one he loves who lives somewhere else, he is in need for his beloved's door to be opened to him, so too in order to visit the ninety-nine per cent of his friends who have travelled to **the intermediate realm** and so be saved **from eternal separation**, he needs to seek refuge at the court of an Absolutely Powerful One.

For it is He Who will close the door of this huge world and open **the door of the hereafter**, which is **an exhibition of wonders**, *remove this world and establish the hereafter in its place.*

BİRİNCİ NÜKTE

İnsan, kâinatın **ekser enva'ına** muhtaç ve alâkadardır.

İhtiyacatı âlemin her tarafına **dağılmış**, **arzuları ebede** kadar uzanmış..

Bir çiçeği istediği gibi, koca bir baharı da ister.

Bir bahçeyi **arzu ettiği gibi**, **ebedî Cennet'i** de arzu eder.

Bir dostunu görmeğe müştak olduğu gibi, Cemil-i Zülcelal'i de görmeye **müştaktır**.

Başka bir menzilde duran bir sevdiğini ziyaret etmek için o menzilin kapısını açmaya muhtaç olduğu gibi; **berzaha** göçmüş yüzde doksan dokuz ahababını ziyaret etmek ve **firak-ı ebedîden** kurtulmak için

koca dünyanın kapısını kapayacak ve **bir mahşer-i acaib** olan **âhiret kapısını** açacak, *dünyayı kaldırıp âhireti yerine kuracak ve koyacak* bir Kadîr-i Mutlak'ın dergâhına ilticaya muhtaçtır.

Thus for man in this position **the only True Object of Worship** will be One in Whose hand are the reins of all things, with Whom are the treasures of all things, *Who sees all things*, and is present everywhere, **Who is beyond space**, exempt from impotence, **free of fault**, and far above all defect; an All-Powerful One of Glory, an All-Compassionate One of Beauty, an All-Wise One of Perfection.

One who **will fulfill** the unlimited needs of mankind can only be One who has **infinite Power** and **All-Encompassing Knowledge**.

Thus, He is the only One worthy of worship.

O man, if you are **the slave** of Him alone, you will earn a place **superior to all creatures**.

But if you **hold back** from this servitude to Him, you will become **an abased slave** to *impotent creatures*.

If you **rely on** your ego and own power and **abandoning reliance on God** and supplication, *deviate* into pride and boasting,

#32

then you will fall lower than an ant or bee **in regard to goodness** and creation, and become weaker than a spider or a fly.

You will become heavier than a mountain in regard to **evil** and **destruction**, and more *harmful* than a pestilence.

Yes, O man! You have two aspects: one is that of creation, **good**, acts, and **positivity**.

The other is the aspect of destruction, **non-existence**, evil, **negativity**, and **passivity**.

In regard to the first aspect, you are lower than a bee or sparrow, and weaker than a spider or fly.

Whereas in regard to the second aspect, you **surpass** the mountains, earth, and skies;

you take on a **burden** before which they **expressed their impotence** and **from** which they **shrank**,

and you **assume** a **sphere** more extensive and vaster than them.

For **when you create and do good**, you are able to do so only to **the extent** of your own power and strength and to the degree your hand can reach.

#33

But **when you commit evil and destruction**, then your evil overwhelms and your destruction **spreads**.

For example, unbelief is an evil, a destruction, an **absence of affirmation**.

İşte şu vaziyette bir insana **hakikî Mabud** olacak; yalnız, herşeyin dizgini elinde, herşeyin hazinesi yanında, *herşeyin yanında nâzır*, her mekânda hazır, **mekândan münezze**, acizden müberra, **kusurdan mukaddes**, nakıstan muallâ bir Kadîr-i Zülcelal, bir Rahîm-i Zülcemal, bir Hakîm-i Zülkemal olabilir.

Çünkü nihayetsiz hacat-ı insaniyeyi **îfa edecek**, ancak **nihayetsiz bir kudret** ve **muhit bir ilim sahibi** olabilir.

Öyle ise, mabudiyete lâıyk yalnız odur.

İşte ey insan! Eğer yalnız ona **abd** olsan, **bütün mahlukat üstünde** bir mevki kazanırsın.

Eğer ubudiyetten **istinkaf etsen**, *âciz mahlukata* **zelil bir abd** olursun.

Eğer enaniyetine ve iktidarına **güvenip tevekkül** ve duayı **bırakıp**, tekebbür ve davaya *sapsan*;

o vakit **iyilik** ve icad **cihetinde** arı ve karıncadan daha aşağı, örümcek ve sinekten daha zaîf düşersin.

Şer ve **tahrib** cihetinde; dağdan daha ağır, taundan daha *muzır* olursun.

Evet ey insan! Sende iki cihet var: Birisi, icad ve vücud ve **hayır** ve **müsbet** ve fiil cihetidir.

Diğeri; tahrib, **adem**, şer, **nefy**, **infial** cihetidir.

Birinci cihet itibariyle; arıdan, serçeden aşağı, sinekten, örümcekten daha zaîfsin.

İkinci cihet itibariyle; dağ, yer, göklerden **geçersin**.

Onların **çekindiği** ve **izhar-ı acz ettikleri** bir **yükü** kaldırırsın.

Onlardan daha geniş, daha büyük bir **daire alırsın**.

Çünkü **sen iyilik ve icad ettiğin vakit**, yalnız vüs'atin nisbetinde, elin ulaşacak derecede, kuvvetin yetişecek **mertebede** iyilik ve icad edebilirsiniz.

Eğer **fenalık ve tahrib etsen**, o vakit fenalığın tecavüz ve tahribin **intişar eder**.

Meselâ: Küfür bir fenalıktır, bir tahribdir, bir **adem-i tasdiktir**.

But that single evil **comprises** *insulting* the whole universe, **belittling** all the Divine Names, and **abusing** all humanity.

For these beings have **elevated positions** and **important duties**;

they are **dominical missives**, Divine *mirrors*, and Divine **officials**.

But unbelief **dismisses them from their rank of being mirrors**, officials charged with duties, and **bearing meanings**,

and reduces them to **the level of futility** and being **the playthings of chance**. *And through the destruction of death and separation*, it lowers them to the degree of being swiftly decaying ephemeral matter lacking all importance and value, to being nothing.

So too through *denial* it **insults** the Divine Names, **the inscriptions, manifestations**, and beauties of which are to be seen throughout the universe and **in the mirrors of beings**.

#34

And it **casts down** to a position *more abased and weaker*, more powerless and needy than **the lowliest transient animal** the one who holds the rank of vicegerent of the earth, **known as man**.

For man is a well-composed ode of wisdom proclaiming the **manifestations of the Sacred Divine Names**,

and a seed-like self-evident miracle of Divine power containing all the members of **an eternal tree**, and who, *with assuming the 'Supreme Trust'*, rose to being higher than the earth, sky and mountains and gained superiority over the angels.

It **reduces him** to the level of being a common sign-board **lacking all meaning**, confused, and *swiftly decaying*.

In Short: In regard to destruction and evil, **the evil-commanding soul** may **commit infinite crimes**, but concerning creativity and good, its power is extremely little and partial.

Yes, he may **destroy** a house in one day, while it cannot be built in a hundred.

However, if the soul gives up egoism and seeks good and **existence** from **Divine assistance**,

#35

and if it foregoes evil and destruction and **relying on the soul**, and **seeking forgiveness** becomes a true slave of God's,

Fakat o tek seyyie; bütün kâinatın *tahkirini* ve bütün esma-i İlahiyenin **tezyifini**, bütün insanîyetin **terzilini tazammun eder**.

Çünkü şu mevcudatın **âli bir makamı, ehemmiyetli bir vazifesi** vardır.

Zira onlar, **mektubat-ı Rabbaniye** ve *meraya-yı Sübhaniye* ve **memurîn-i İlahiyedirler**.

Küfür ise; onları **âyinedarlık** ve vazifedarlık ve **manidarlık** makamından **düşürüp**,

abesiyet ve **tesadüfün oyuncağı** derekesine *ve zeval ve firakın tahribiyle* çabuk bozulup değişen mevadd-ı fâniyeye ve ehemmiyetsizlik, kıymetsizlik, hiçlik mertebesine indirdiği gibi

bütün kâinatta ve **mevcudatın âyinelerinde nakışları** ve **cilveleri** ve cemalleri görünen esma-i İlahiyeyi **inkâr ile tezyif eder**.

Ve insanlık denilen, bütün **esma-i kudsiye-i İlahiyenin cilvelerini** güzelce ilân eden

bir kaside-i manzume-i hikmet ve **bir şecere-i bâkiyenin** cihazatını câmi' çekirdek-misal bir mu'cize-i kudret-i bahire ve **emanet-i kübrayı uhdesine almakla** yer, gök, dağa tefevvuk eden ve melaikeye karşı rüchaniyet kazanan bir sahib-i mertebe-i hilafet-i arziyeyi;

en zelil bir **hayvan-ı fâni-i zâilden daha zelil, daha zaîf, daha âciz, daha fakir bir derekeye atar**.

Ve **manasız**, karmakarışık, *çabuk bozulan* bir âdi levha derekesine **indirir**.

Elhasıl: Nefs-i emmare tahrib ve şer cihetinde *nihayetsiz cinayet işleyebilir*, fakat icad ve hayırda iktidarı pek azdır ve cüz'îdir.

Evet, bir haneyi bir günde **harab eder**, yüz günde yapamaz.

Lâkin eğer enaniyeti bıraksa, hayrı ve **vücudu tevfik-i İlahiyeden** istese,

şer ve tahribden ve **nefse itimaddan** vazgeçse, **istiğfar ederek** tam abd olsa;

then *it will manifest the meaning of the verse, God will change their evil into good.*
Qur'an, 25:70.

Its infinite **capacity for evil** will be transformed into an infinite **capacity for good**.

It will acquire the value of **the Most Excellent of Patterns** and **ascend** to the highest of the high.

O heedless man! *See Almighty God's munificence and generosity!* Although it would be justice to record one **evil** as a thousand and a single **good deed** as one or not at all,

He records a single **evil** as one, and a single **good deed** as ten, and sometimes as seventy or seven hundred, or even sometimes as seven thousand.

You will also understand from this Remark that **to be sent to Hell**, which is so dreadful, is retribution for the *deed* and *pure justice*,

while **to be sent to Paradise** is pure generosity.

#36

SECOND REMARK

Man has two faces: one, **concerning his ego**, looks to the life of this world.

The other, concerning worship and servitude to God, looks to **eternal life**.

In respect to the first face he is **a wretched creature** whose **capital** consists only of the following:

of will he has only a partial **power of choice** like a hair; of power, a weak **ability to acquire**; of life, a fast dying flame; of a life-span, a fleeting brief spell; and of being, a swiftly decaying small body.

Together with this, he is **one delicate, weak individual** out of the innumerable **individuals** of the numberless **varieties** of beings *dispersed through the levels of the universe*.

In respect of the second face and **especially** his impotence and poverty, *which are turned towards worship*, man has truly great breadth and **vast importance**.

#37

For the All-Wise Creator *has included* in man's nature **an infinitely vast impotence** and **boundlessly huge poverty**,

so that he can be **an extensive mirror** containing **the innumerable manifestations** of an All-Powerful and Compassionate One Whose power is infinite, an All-Generous All-Rich One Whose wealth is boundless.

Indeed, man **resembles** a **seed**.

o vakit

يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ

sırrına mazhar olur.

Ondaki nihayetsiz **kabiliyet-i şer**, nihayetsiz **kabiliyet-i hayra** inkılab eder.

Ahsen-i takvim kıymetini alır, a'lâ-yı illiyyîne **çıkartır**.

İşte ey gafil insan! **Bak Cenab-ı Hakk'ın fazlına ve keremine!** **Seyyieyi** bir iken bin yazmak, **haseneyi** bir yazmak veya hiç yazmamak adalet olduğu halde;

bir **seyyieyi** bir yazar, bir **haseneyi** on, bazan yetmiş, bazan yediyüz, bazan yedi bin yazar.

Hem şu nükteden anla ki; o müdhîş **Cehennem'e girmek** ceza-yı *ameldir*, *ayn-ı adildir*.

Fakat **Cennet'e girmek**, mahz-ı fazıldır.

İKİNCİ NÜKTE

İnsanda iki vecih var. Birisi, **enaniyet cihetinde** şu hayat-ı dünyeviyeye nâzırdır.

Diğeri ubudiyet cihetinde **hayat-ı ebediyeye** bakar.

Evvəlki vecih itibariyle öyle **bir bîçare mahluktur** ki; **sermayesi** yalnız

ihtiyardan bir şa're(saç) gibi cüz'î bir **cüz'-i ihtiyarî** ve iktidardan zaîf bir **kesb** ve hayattan çabuk söner bir şa'le ve ömürden çabuk geçer bir müddetçik ve mevcudiyetten çabuk çürür küçük bir cisimdir.

O haliyle beraber *kâinatın tabakatında serilmiş* hadsiz **enva'ın** hesabsız *efradından* **nazik zaîf bir ferd** olarak bulunuyor...

İkinci vecih itibariyle ve **bilhâssa** *ubudiyete müteveccih* acz ve fakr cihetinde pek büyük bir vüs'atî var, **pek büyük bir ehemmiyeti** bulunuyor.

Çünkü Fâtır-ı Hakîm, insanın mahiyet-i maneviyesinde **nihayetsiz azîm bir acz** ve **hadsiz cesîm bir fakr** dercetmiştir.

Tâ ki, kudreti nihayetsiz bir Kadîr-i Rahîm ve gınası nihayetsiz bir Ganiyy-i Kerim bir zâtın **hadsiz tecelliyatına câmi'** **geniş bir âyine** olsun...

Evet insan bir **çekirdeğe benzer**.

This seed has been given **significant immaterial members** by Divine power and a subtle, valuable programme *by Divine Determining*,

so that it may work beneath the ground, and **emerging** from that narrow world, enter the broad world of the air, and asking its Creator **with the tongue of its disposition** to be a tree, find **a perfection worthy of it**.

If, **due to bad temperament**, the seed uses *the immaterial members* given it in attracting **certain harmful substances** under the ground, in a short time it will rot and *decay* in that narrow place without benefit.

#38

But if the seed conforms to **the creational command** of, *God is the Splitter of the seed-grain and date-stone Qur'an, 6:95.* and **employs well** *those immaterial members*,

it will emerge from that narrow world, and through becoming a large fruit-bearing tree, its tiny **particular** reality and its spirit will take on the form of **an extensive universal reality**.

Similarly, **significant members** and **valuable programmes** *have been deposited* in man's nature by Divine power and determining.

If man uses those immaterial members on *the desires of his soul* and on **minor pleasures under the soil of worldly life** in the narrow confines of this earthly world,

he will decay and decompose in the midst of difficulties **in a brief life** in a constricted place like the rotted seed, and load the responsibility **on his unfortunate spirit**, then depart from this world.

#39

If, however, he **nurtures** the seed of his abilities with the water of Islam and light of belief under the soil of worship and servitude to God, **conforms to the commands of the Qur'an**, and **turns his faculties towards their true aims**,

they will produce **branches** and **buds** in *the World of Similitudes* and the Intermediate Realm;

he will be a seed of great value and a shining machine **containing** the members of **an everlasting tree** and **permanent truth** *which will be the means to innumerable perfections and bounties in Paradise.*

And he will be a **blessed** and **luminous** fruit of the tree of the universe.

Yes, **true progress** is to turn the faces of the heart, *spirit*, intellect, and even the imagination and other subtle faculties given to man towards eternal life and for each to **be occupied** with the **particular** duty of worship worthy of it.

Nasilki o çekirdeğe kudretten **manevî** ve **ehemmiyetli cihazat** ve *kaderden* ince ve kıymetli program verilmiş.

Tâ ki, toprak altında çalışıp, tâ o dar âlemde **çıkıp**, geniş olan hava âlemine girip, Hâlıkından **istidad lisaniyla** bir ağaç olmasını isteyip, **kendine lâıyk bir kemal** bulsun.

Eğer o çekirdek, **sû'-i mizacından dolayı** ona verilen *cihazat-ı maneviyeyi*, toprak altında **bazı mevadd-ı muzırrayı** celbine sarfetse; o dar yerde kısa bir zamanda faidesiz tefessüh edip *çürüyecektir*.

Eğer o çekirdek, *o manevî cihazatını*

فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى

nın emr-i tekvinisini imtisal edip **hüsn-ü istimal** etse;

o dar âlemde çıkacak, meyvedar koca bir ağaç olmakla küçücük **cüz'î** hakikatı ve ruh-u manevîsi, **büyük bir hakikat-ı külliye** suretini alacaktır.

İşte aynen onun gibi; insanın mahiyetine, kudretten **ehemmiyetli cihazat** ve kaderden **kıymetli programlar** *tevdî edilmiş*.

Eğer insan, şu dar âlem-i arzîde, **hayat-ı dünyeviyeye toprağı altında** o cihazat-ı maneviyesini *nefsin hevesatına* sarfetse; bozulan çekirdek gibi bir **cüz'î telezzüz** için

kısa bir ömürde, dar bir yerde ve sıkıntılı bir halde çürüyüp tefessüh ederek, mes'uliyet-i maneviyeyi **bedbaht ruhuna** yüklenecek, şu dünyadan göçüp gidecektir...

Eğer o istidad çekirdeğini İslâmiyet suyu ile, imanın ziyasıyla, ubudiyet toprağı altında **terbiye ederek, evamir-i Kur'aniyeyi imtisal edip** *cihazat-ı maneviyesini hakikî gayelerine tevcih etse;*

elbette **âlem-i misal** ve berzahta **dal** ve **budak** verecek

ve âlem-i âhiret ve Cennet'te hadsiz kemalât ve nimetlere medar olacak **bir şecere-i bâkiyenin** ve bir **hakikat-ı daimenin** cihazatına *câmi'* kıymetli bir çekirdek ve revnakdar bir makine

ve bu şecere-i kâinatın **mübarek** ve **münevver** bir meyvesi olacaktır...

Evet **hakikî terakki** ise; insana verilen kalb, sır, *ruh*, akıl hattâ hayal ve sair kuvvelerin hayat-ı ebediyeye yüzlerini çevirerek, herbiri kendine lâıyk **hususî** bir vazife-i ubudiyet ile **meşgul olmaktadır**.

Progress is not as **the people of misguidance imagine**, to plunge into the life of this world in all its minute details and in order to taste every sort of pleasure, **even the basest**,

make subject to **the evilcommanding soul** all the subtle faculties and the heart and intellect, and make them assist it; to do this is not progress, **it is decline**.

#40

I saw this fact **in a vision** which is described in the following comparison:

I was entering **a large town** when I looked and saw it was full of **large palaces**.

At the doors of some of these palaces was **merry-making** like a brilliant theatre; it captured and held everyone's attention and **was entertaining** them.

I looked carefully and saw that **the lord** of such a palace had come to the door; he was playing with a dog and assisting the merry-making.

The ladies were indulging in sweet conversation **with stranger youths**.

Grown-up girls **were organizing** the children's games.

And the doorkeeper had taken the role of directing the others.

Yoksa **ehl-i dalaletin** terakki **zannettikleri**, hayat-ı dünyeviye'nin bütün inceliklerine girmek ve zevklerinin her çeşitlerini, **hattâ en süflisini** tatmak için

bütün letaifini ve kalb ve aklını **nefs-i emmareye** müsahhar edip yardımcı verse; o terakki değil, **sukuttur**.

Şu hakikati **bir vakıa-i hayaliyede**, şöyle bir temsilde gördüm ki..

Ben **büyük bir şehre** giriyorum. Baktım ki, o şehirde **büyük saraylar** var.

Bazı sarayların kapısına bakıyorum, gayet **şenlik**, parlak bir tiyatro gibi nazar-ı dikkati celbeder, herkesi **eğlendirir** bir cazibedarlık vardı.

Dikkat ettim ki, o sarayın **efendisi** kapıya gelmiş, it ile oynuyor ve oynamasına yardım ediyor.

Hanımlar, **yabani gençlerle** tatlı sohbetler ediyorlar.

Yetişmiş kızlar dahi, çocukların oynamasını **tanzim ediyorlar**.

Kapıcı da onlara kumandanlık eder gibi bir aktör tavrını almış.

#41

I then **realized** that the inside of the huge palace was **completely empty**.

Its **refined duties** all remained **undone**.

The morals of its inhabitants **had declined** so that they had taken on these roles at the door.

I passed on until I came to another large palace.

I saw that there was a **faithful** dog stretched out at the door and a **stern** and *taciturn* doorkeeper; it had an undistinguished appearance.

I was curious: why was the other the way it was and this palace like this? I went inside.

Then I saw that the inside was very **merry**.

Apartment over apartment, the people of the palace were **busy with their different refined duties**.

The men in the first apartment were overseeing **the administration** and running of the palace.

In the apartment over that, girls were teaching the children.

Above that the ladies **were occupied** with fine arts and **beautiful embroideries**.

#42

And on the top floor, the lord was exchanging news with the king, and was busy with his own elevated duties in order to **maintain** the peoples' **tranquillity** and his own attainments and progress.

They did not stop me since I was not visible to them, and I was able to wander around.

Then I came out and looked around: everywhere in the town were these two sorts of palaces.

I asked about this and they told me: "The palaces where there is merry-making at the door and whose insides are empty belong to **the foremost** of the unbelievers and **people of misguidance**.

The others belong to **honourable** Muslim **notables**."

Then in one corner **I came across** a palace on which was written my name, SAID.

I was curious. I looked more closely and I as though saw **my image** on it.

Calling out in **utter bewilderment**, I came to my senses and **awoke**.

#43

And now **I shall interpret** this vision for you.

May God cause good to come of it.

O vakit **anladım** ki, o koca sarayın içerisi **bomboş**.

Hep **nazik vazifeler muattal** kalmış.

Ahlâkları sukut etmiş ki, kapıda bu sureti almışlardır...

Sonra geçtim, bir büyük saraya daha rast geldim.

Gördüm ki; kapıda uzanmış **vefadar** bir it ve kaba, **sert, sâkin** bir kapıcı ve sönük bir vaziyet vardı.

Merak ettim. Ne için o öyle? Bu böyle? İçeriye girdim.

Baktım ki, içerisi çok **şenlik...**

Daire daire üstünde, *ayrı ayrı nazik vazifeler ile* saray ehli **meşguldürler**.

Birinci dairedeki adamlar sarayın **idaresini**, tedbirini görüyorlar.

Üstündeki dairede kızlar, çocuklar ders okuyorlar.

Daha üstünde hanımlar, gayet latif san'atlar, **güzel nakışlarla iştilig ediyorlar**.

En yukarıda efendi, padişahla muhabere edip halkın **istirahatını temin** için ve kendi kemalâtı ve terakkiyatı için kendine has ve ulvî vazifeler ile iştilig ediyor gördüm.

Ben onlara görünmediğim için, "Yasak" demediler, gezebildim.

Sonra çıktım, baktım. O şehrin her tarafında bu iki kısım saraylar var.

Sordum dediler: "O kapısı şenlik ve içi boş saraylar, kâfirlerin **ileri gelenlerinin** ve **ehl-i dalaletindir**.

Diğerleri, **namuslu** müslüman **büyüklerinin**."

Sonra bir köşede bir saraya **rast geldim**. Üstünde "Said" ismini gördüm.

Merak ettim. Daha dikkat ettim, **suretimi** üstünde gördüm gibi bana geldi.

Kemal-i taaccübümden bağırarak, *aklım başıma geldi, ayıldım...*

İşte o vakıa-i hayaliyeyi sana **tabir edeceğim**.

Allah hayır etsin...

The town was **human social life** and the city of *man's civilization*.

Each of the palaces was a human being.

The people of the palaces were **the subtle faculties** in man like the eyes, ears, heart, inner heart, spirit, intellect, and things like the soul and caprice, and powers of **lust** and **anger**.

Each of man's faculties has a different duty of worship, and different **pleasures** and **pains**.

The **soul** and **caprice** and powers of lust and anger are like the doorkeeper and the dog.

Thus, to make the elevated subtle faculties **subject to** the soul and caprice and make them forget **their fundamental duties** is certainly decline and not progress.

You can interpret the rest for yourself.

#44

THIRD REMARK

In regard to his acts and **deeds** and his **labour** man is a weak animal, an impotent creature.

The extent of **his power of disposal** and **ownership** in this respect is so narrow that it is no greater than as far as his hand can reach.

Domestic animals, even, the reins of which have been given to man, have each taken a share of his weakness, impotence, and laziness, so that

if they are compared with **their wild counterparts**, a great difference is apparent. (Like domestic **goats** and **cattle**, and wild **goats** and **cattle**).

But in regard to passivity, **acceptance**, supplication, and **entreaty**, man is **an honoured traveller** in this hostel of the world.

He is the guest of One so generous that **infinite treasures of mercy** have been opened to him and **innumerable unique beings and servants** subjugated to him.

And **a sphere so large** has been prepared for this guest's recreation, amusement, and benefit that **half its diameter** is as long and broad as the imagination can stretch.

#45

Thus, if man relies on his ego, and making worldly life **his goal**, attempts to taste temporary pleasures while struggling to make his living, he **becomes submerged** within an extremely constricted sphere, then departs.

İşte o şehir ise, **hayat-ı içtimaiye-i beşeriye** ve medine-i *medeniyet-i insaniyedir*.

O sarayların herbirisi, birer insandır.

O saray ehli ise; insandaki göz, kulak, kalb, sır, ruh, akıl gibi **letaif** ve nefis ve heva ve kuvve-i **şehviye** ve kuvve-i **gazabiye** gibi şeylerdir.

Herbir insanda her bir latifenin ayrı ayrı vazife-i ubudiyetleri var. Ayrı ayrı **lezzetleri**, **elemeleri** var.

Nefis ve **heva**, kuvve-i şehviye ve gazabiye, bir kapıcı ve it hükmündedirler.

İşte o yüksek letaifi, nefis ve hevaya **müsaahhar etmek** ve **vazife-i asliyelerini** unutturmak, elbette sukuttur, terakki değildir.

Sair cihetleri **sen tabir edebilirsin...**

ÜÇÜNCÜ NÜKTE

İnsan, fiil ve **amel** cihetinde ve **sa'y-i** maddî itibariyle zaîf bir hayvandır, âciz bir mahluktur.

Onun o cihetteki **daire-i tasarrufatı** ve **mâlikiyeti** o kadar dardır ki; elini uzatsa ona yetişebilir.

Hattâ, insanın eline dizginini veren **hayvanat-ı ehliye**, insanın za'f ve acz ve tenbelliğinden birer hisse almışlardır ki;

yabani emsallerine kıyas edildikleri vakit, azîm fark görünür. (Ehlî **keçi** ve **öküz**, yabanî **keçi** ve **öküz** gibi).

Fakat o insan, infial ve **kabul** ve dua ve **sual** cihetinde, şu dünya hanında **aziz bir yolcudur**.

Ve öyle bir Kerim'e misafir olmuş ki **nihayetsiz rahmet hazinelerini** ona açmış. Ve **hadsiz bedî' masnuatını** ve **hizmetkârlarını** ona müsaahhar etmiş.

Ve o misafirin tenezzühüne ve temaşasına ve istifadesine **öyle büyük bir daire** açıp müheyya etmiştir ki; **o dairenin nisf-ı kutru** -yani merkezden muhit hattına kadar- gözün kestiği miktar, belki hayalin gittiği yere kadar geniştir ve uzundur.

İşte eğer insan, enaniyetine istinad edip hayat-ı dünyeviyeyi **gaye-i hayal** ederek derd-i maişet içinde muvakkat bazı lezzetler için çalışsa, gayet dar bir daire içinde **boğulur** gider.

All the members, systems, and faculties given him **will testify** against him at **the resurrection** and *will bring a suit* against him.

Whereas if he knows himself to be a guest and spends **the capital of his life** within the sphere of permission of the Generous One of Whom he is the guest, he will strive **for a long, eternal life** within a broad sphere, then take his rest and ease.

And later, he may rise to **the highest of the high**.

Moreover, all the members and systems given to man will be happy with him and testify **in favour of him in the hereafter**.

For sure, **all the wonderful faculties** given to men were not for this *insignificant* worldly life, but for **an everlasting life of great significance**.

#46

For **if we compare** man with the animals, we see that man is very rich in regard to faculties and members,

a hundred times more so than the animals.

But in the pleasures of worldly life and in animal life he falls a hundred times lower.

For in each pleasure he receives is a **trace** of pain.

The pains of the past and **fears** of the future and the pain at each pleasure's passing spoil the enjoyment to had from them, and **leave a trace** in the pleasure.

But animals are not like that. They receive pleasure with no pains.

They take enjoyment with no **sorrow**.

Neither the sorrows of the past **cause them suffering**, nor the fears of the future **distress** them.

They live peacefully, and offer thanks to **their Creator**.

This means that if man, who is created on the most excellent of patterns, **restricts his thoughts** to the life of this world, although, in respect of capital he is a hundred times higher than animals, he falls a hundred times lower than a creature like a **sparrow**.

#47

I explained this fact in another place **by means of a comparison**.

It is related to this, so I shall repeat it here. **It was like this:**

A man gave **one of his servants** ten pieces of gold and told him to have a suit of clothes **made in a particular cloth**.

Ona verilen bütün cihazat ve âlât ve letaif, ondan şikayet ederek **haşirde** onun aleyhinde **şahadet edeceklerdir** ve *davacı olacaklardır*.

Eğer kendini misafir bilse, misafir olduğu Zât-ı Kerim'in izni dairesinde **sermaye-i ömrünü** sarfetse, öyle geniş bir daire içinde **uzun bir hayat-ı ebediye için** güzel çalışır ve teneffüs edip istirahat eder.

Sonra, **a'lâ-yı illiyyîne** kadar gidebilir.

Hem de bu insana verilen bütün cihazat ve âlât, ondan memnun olarak **âhirette lehinde** şahadet ederler.

Evet insana verilen **bütün cihazat-ı acibe**, bu *ehemmiyetsiz* hayat-ı dünyeviye için değil; belki, **pek ehemmiyetli bir hayat-ı bâkiye** için verilmişler.

Çünkü insanı hayvana **nisbet etmek** görüyoruz ki: İnsan, cihazat ve âlât itibariyle çok zengindir.

Yüz derece hayvandan daha ziyadedir.

Hayat-ı dünyeviye lezzetinde ve hayvanî yaşayışında yüz derece aşağı düşer.

Çünkü her gördüğü lezzetinde, bir elem **izi** vardır.

Geçmiş zamanın elemeleri ve gelecek zamanın **korkuları** ve herbir lezzetin dahi elem-i zevali, onun zevklerini bozuyor ve lezzetinde **bir iz bırakıyor**.

Fakat hayvan öyle değil. Elemsiz bir lezzet alır,

kedersiz bir zevk eder.

Ne geçmiş zamanın elemeleri **onu incitir**, ne de gelecek zamanın korkuları onu **ürkütür**.

Rahatla yaşar, yatar, **Hâlıkına** şükreder.

Demek ahsen-i takvim suretinde yaratılan insan, hayat-ı dünyeviye **hasr-ı fikr etse**; yüz derece sermayece hayvandan yüksek olduğu halde, yüz derece **serçe kuşu** gibi bir hayvandan aşağı düşer.

Başka bir yerde **bir temsil ile** bu hakikatı beyan etmiştim.

Münasebet geldi, yine o temsili tekrar ediyorum. **Şöyle ki:**

Bir adam, **bir hizmetkârına** on altun verip **"Mahsus bir kumaştan** bir kat elbise yaptır" emreder.

Then to a second one, he gave a thousand pieces of gold, and putting in the servant's **pocket** a note on which certain things were written, sent him to a market.

The first servant bought an excellent suit of the finest cloth with the ten pieces of gold.

While the second servant did not use his head, and looking at the first servant and not reading the **account-note** in his pocket, he gave the thousand pieces of gold to a shop keeper and asked for a suit of clothes.

The dishonest shopkeeper gave him a suit of the very worst-quality cloth.

#48

Then **the wretched servant** returned to his lord and received **a severe reprimand** and a terrible punishment.

Thus, even the most unintelligent will understand that the thousand pieces of gold given the second servant were not to buy a suit of clothes,

but for some important **trade**.

In just the same way, each of **the immaterial members** and *subtle faculties* in man **have expanded** to a degree a hundred times greater than that of the animals.

For example, consider faculties and members like man's eyes, which **can discern** all the degrees of beauty,

and **his sense of taste**, which **can distinguish** all the varieties of the particular tastes of foods,

and **his mind**, which can **penetrate** to all the subtlest points of reality, and

his heart, which **yearns** for every sort of perfection, and then consider the extremely simple members of the animals which have developed only one or two degrees.

There is just this difference, that in animals a member particular to some function and special to a particular species **develops more**.

#49

But this development is **particular**.

The reason for man's **wealth** in regard to faculties is this: **by reason of the mind and thought**, man's senses and feelings have greatly developed and **expanded**.

And numerous **emotions** have come into being because of **the multiplicity of his needs**.

And his senses *have become extremely diverse*.

And because of the **comprehensiveness** of his nature, **desires** have appeared turned towards numerous aims.

And because he has numerous duties due to his nature, his members and faculties **have expanded** greatly.

İkincisine, bin altun verir, bir pusula içinde bazı şeyler yazılı o hizmetkârın **cebine** koyar, bir pazara gönderir.

Evvelki hizmetkâr on altun ile a'lâ kumaştan mükemmel bir elbise alır.

İkinci hizmetkâr, divanelik edip, evvelki hizmetkâra bakıp, cebine konulan **hesab pusulasını** okumayarak bir dükkâncıya bin altun vererek bir kat elbise istedi.

İnsafsız dükkâncı da kumaşın en çürüğünden bir kat elbise verdi.

O bedbaht hizmetkâr, seyyidinin huzuruna geldi ve **şiddetli bir te'dib** gördü ve dehşetli bir azab çekti.

İşte edna bir şuuru olan anlar ki, ikinci hizmetkâra verilen bin altun, bir kat elbise almak için değildir.

Belki mühim bir **ticaret** içindir.

Aynen onun gibi: İnsandaki **cihazat-ı maneviye** ve *letâif-i insaniye* ki, herbirisi hayvana nisbeten yüz derece **inbisat etmiş**.

Meselâ; güzelliğin bütün meratibini **farked**en insan gözü ve

taamların bütün çeşit çeşit ezvak-ı mahsusalarını **teyviz eden insanın zaika-i lisaniyesi**

ve hakaikın bütün inceliklerine **nüfuz eden insanın aklı**

ve kemalâtın bütün enva'ına **müştak** insanın kalbi gibi sair cihazları, âletleri nerede? Hayvanın pek basit yalnız bir-iki mertebe inkişaf etmiş âletleri nerede?

Yalnız şu kadar fark var ki; hayvan, kendine has bir amelde (münhasıran o hayvanda bir cihaz-ı mahsus) **ziyade inkişaf eder**.

Fakat o inkişaf, **hususîdir**.

İnsanın cihazat cihetiyle **zenginliği** şu sırdandır ki: **Akıl ve fikir sebebiyle** insanın hasseleri, duyguları fazla inkişaf ve **inbisat** peyda etmiştir.

Ve **ihtiyacatın kesreti** sebebiyle çok çeşit çeşit **hissiyat** peyda olmuştur.

Ve hassasiyeti **çok tenevvü etmiş**.

Ve fitrâtın **câmiyeti** sebebiyle pek çok makasıda müteveccih **arzulara** medar olmuş.

Ve pek çok vazife-i fitriyesi bulunduğu sebebiyle, âlât ve cihazatı ziyade **inbisat peyda etmiştir**.

And since he has been created with a nature **capable of** performing every sort of worship, he has been given abilities which **embrace the seeds of all perfections**.

Thus, this great wealth in faculties and abundant capital was certainly not given for **procuring** this **temporary** worldly life.

Rather, **man's fundamental duty** is to perform his duties, which look to **innumerable aims**; and **proclaim** his impotence, **poverty**, and faults **in the form of worship**;

#50

and observing **the glorifications of beings with a universal eye**, to **bear witness** to them;

and seeing the instances of the **assistance** of the Most Merciful One, to offer thanks;

and **gazing** on the *miracles* of dominical power in beings, to **contemplate** on them as objects from which lessons may be drawn.

O man who worships this world, is the lover of worldly life, and is **heedless** of the meaning of 'the most excellent of patterns'!

The Old Said saw **the reality of worldly life** in a vision.

It transformed him into the New Said. You too listen to it in the form of a comparison:

I saw that I was a traveller and was going on **a long journey**; that is to say, I was being sent.

The one who was my lord **gradually** gave me some of the money from the sixty gold pieces he **had allotted** me.

I spent them, and came to a hostel where there were **amusements** of all kinds.

Ve ibadatın bütün enva'ına **müstaid** bir fıtratta yaratıldığı için **bütün kemalâtın tohumlarına câmi'** bir istidad verilmiştir.

İşte şu derece cihazatça zenginlik ve sermayece kesret, elbette ehemmiyetsiz **muvakkat** şu hayat-ı dünyeviyyenin **tahsili** için verilmemiştir.

Belki şöyle bir **insanın vazife-i asliyesi, nihayetsiz makasıda** müteveccih vezaifini görüp, acz ve **fakr** ve kusurunu **ubudiyet suretinde ilân etmek**

ve **küllî nazarıyla mevcudatın tesbihatını** müşahede ederek **şehadet etmek**

ve nimetler içinde **imdadat-ı Rahmaniyyeyi** görüp şükretmek

ve masnuatta kudret-i Rabbanîyyenin *mu'cizatını* **temaşa** ederek nazar-ı ibretle **tefekkür etmektir**.

Ey dünya-perest ve hayat-ı dünyeviyyeye âşık ve sırr-ı ahsen-i takvimden **gafil** insan!

Şu **hayat-ı dünyeviyyenin hakikatını** bir vakıa-i hayaliyede Eski Said görmüş.

Onu Yeni Said'e döndürmüş olan şu vakıa-i temsiliyyeyi dinle:

Gördüm ki, ben bir yolcuym. **Uzun bir yola** gidiyorum. Yani gönderiliyorum.

Seyyidim olan zât, bana **tahsis ettiği** altmış altundan **tedricen** birer miktar para veriyordu.

Ben de sarfedip pek **eğlenceli** bir hana geldim.

#51

In one night in that hostel I spent ten pieces of gold on **gambling, amusements,** and the enjoyment of fame.

In the morning I had no money left. Moreover I had done no **trade** nor bought any **goods** for the place I was going.

All that remained to me from the money were **sins** and pains, and from the amusements, *wounds* and **sorrow.**

While **in that sorry state,** a man suddenly appeared.

He said to me: "You have **wasted** all *your capital* and **deserve** punishment.

You are going to **your destination bankrupt** and with your hands empty.

But if you have any **sense,** the door of **repentance** is open.

When you receive the fifteen pieces of gold that **remain** to you, **keep** half of them **in reserve.**

That is, **obtain** the things **necessary** for you in the place where you are going."

I looked, **my soul** did not agree to this.

#52

So he said: "A third, then." My soul still **did not obey** him. Then he said: "A quarter."

My soul *could not give up* **the habits** to which it **was addicted,** so the man

angrily turned his back on me and left. Suddenly, the scene changed.

I was in a train in a tunnel, which was travelling fast as though downwards vertically.

I took fright. But what could I do, there was no escape anywhere.

Strangely, *attractive flowers* and **enticing fruits** appeared on both sides of the train.

And I, like **the foolish** and *inexperienced,* looked at them and stretching out my hand, tried to **pick** them.

But they were covered in **thorns** and tore at my hands when I touched them **making them bleed.**

With the movement of the train, my hands were **lacerated** at being parted from them. They cost me much.

#53

Suddenly a *porter on the train* said: "Give me five kurush and I shall give you as much of the flowers and fruits as you want.

O handa bir gece içinde on altunu **kumara** mumara, **eğlencelere** ve şöhrat-perestlik yoluna sarfettim.

Sabahleyin elimde hiç bir para kalmadı. Bir **ticaret** edemedim. Gideceğim yer için bir **mal** alamadım.

Yalnız o paradan bana kalan elemeler, **günahlar** ve eğlencelerden gelen *yaralar, bereler,* **kederler** benim elimde kalmıştı.

Birden ben **o hazin halette** iken orada bir adam peyda oldu.

Bana dedi: "Bütün bütün *sermayeni zayi*' **ettin.** Tokata da **müstehak** oldun.

Gideceğin yere de **müflis olarak** elin boş gideceksin.

Fakat **aklın** varsa, **tövbe** kapısı açıktır.

Bundan sonra sana verilecek **bâki kalan** onbeş altundan her eline geçtikçe yarısını **ihtiyaten muhafaza et.**

Yani gideceğin yerde sana **lâzım** olacak bazı şeyleri **al."**

Baktım **nefsim** razı olmuyor.

"Üçte birisini" dedi. Ona da nefsim **itaat etmedi.** Sonra "Dörtte birisini" dedi.

Baktım nefsim **mübtela olduğu âdetini** *terkedemiyor.*

O adam hiddetle yüzünü çevirdi gitti. Birden o hal değişti.

Baktım ki; ben, tünel içinde sukut eder gibi bir sür'atle giden bir şimendifer içindeyim.

Telaş ettim. Fakat ne çare ki, hiç bir tarafa kaçılmaz.

Garaibden olarak o şimendiferin iki tarafında pek *cazibedar çiçekler,* **leziz meyveler** görünüyordu.

Ben de **akılsız acemîler** gibi onlara bakıp elimi uzattım. O çiçekleri **koparmak,** o meyveleri **almak** için çalıştım.

Fakat o çiçekler ve meyveler, **dikenli** mikenli, mülâkatında elime batıyor, **kanatıyor.**

Şimendiferin gitmesiyle müfarakatından elimi **parçalıyorlar,** bana pek pahalı düşüyorlardı.

Birden *şimendiferdeki bir hademe* dedi: "Beş kuruş ver, sana o çiçek ve meyvelerden istediğin kadar vereceğim.

You are caused the loss of a hundred kurush with your hands **being torn**, rather than five kurush.

Also there is a **penalty**; *you cannot pick* them **without permission.**"

In distress I put my head out of the window and **looked ahead** to see when the tunnel would end.

I saw that **in place of** the tunnel's entrance were numerous **holes**.

People **were being thrown** into them from the long train.

I saw a hole opposite me. On either side of it was a **gravestone**. I looked in amazement.

I saw that written on one of the gravestones was the name **SAID**.

In my bewilderment and **anxiety** I exclaimed: "Alas!"

Then suddenly I heard the voice of the man who had given me **advice** at the door of the hostel.

#54

He asked: "Have you come to your senses?" I replied: "Yes, but it is too late now." So he said: "**Repent** and **place your trust in God.**" I replied that I would.

Then **I awoke** and saw myself as the New Said; the Old Said **had disappeared**.

So, that was the vision. **May God cause good to come of it!** I shall interpret one or two parts of it, then you can **interpret** the rest for yourself.

The journey was the journey which passes from **the World of Spirits**, through the mother's womb, youth, old age, the grave, **the Intermediate Realm**, **the resurrection**, and the Bridge of Sirat *towards eternity*.

The sixty pieces of gold were the sixty years of life. I **reckoned** I saw the vision when I was forty-five years old.

I had nothing to guarantee it, but a **sincere** student of the All-Wise Qur'an **advised** me to spend half of the fifteen that **remained** to me on the hereafter.

The hostel for me was Istanbul.

#55

The train was time, and each year a **carriage**. As for the tunnel, it was **the life of this world**.

The thorny flowers and fruits were **illicit pleasures** and **forbidden amusements**

which cause pain *while indulging in them* on thinking of their passing, and **on separation lacerate** the heart, making it bleed.

They also cause a punishment to be inflicted.

Beş kuruş yerine elin **parçalanmasıyla** yüz kuruş zarar ediyorsun.

Hem de **ceza** var, **izinsiz** koparamazsın."

Birden sıkıntıdan ne vakit tünel bitecek diye başımı çıkarıp **ileriye baktım**.

Gördüm ki, tünel kapısı **yerine** çok **delikler** görünüyor.

O uzun şimendiferden o deliklere adamlar **atılıyorlar**.

Bana mukabil bir delik gördüm. İki tarafında iki **mezar taşı** dikilmiş. Merak ile dikkat ettim.

O mezar taşında büyük harflerle "**Said**" ismi yazılmış gördüm.

Teessüf ve **hayretimden** "**Eyvah!**" dedim.

Birden o han kapısında bana **nasihat** eden zâtin sesini işittim.

Dedi: "Aklın başına geldi mi?" Dedim: "Evet geldi fakat kuvvet kalmadı, çare yok." Dedi: "**Tövbe et, tevekkül et.**" Dedim: "Ettim!"

Ayıldım.. Eski Said **kaybolmuş**. Yeni Said olarak kendimi gördüm.

İşte o vakia-i hayaliyeyi, -Allah hayr etsin- bir-iki kısmını ben tabir edeceğim, sair cihetleri sen kendin **tabir et**.

O yolculuk ise; **âlem-i ervahtan**, rahm-ı maderden, gençlikten, ihtiyarlıktan, kabirden, **berzahtan**, **haşirden**, köprüden geçen *ebed-ül âbâd tarafına* bir yolculuktur.

O altmış altun ise, altmış sene ömürdür ki; bu vakiayı gördüğüm vakit kendimi kırkbeş yaşında **tahmin ediyordum**.

Senedim yok, fakat **bâki kalan** onbeşinden yarısını âhirete sarfetmek için Kur'an-ı Hakîm'in **hâlis** bir tilmizi beni **irşad etti**.

O han ise, benim için İstanbul imiş.

O şimendifer ise, zamandır. Herbir yıl bir **vagondur**. O tünel ise, **hayat-ı dünyeviyedir**.

O dikenli çiçekler ve meyveler ise, **lezaiz-i nâmeşruadır** ve **lehviyat-ı muharremedir** ki;

mülâkat esnasında tasavvur-u zevaldeki elem, kalbi kanatıyor. **Müfarakatında parçalıyor**.

Cezayı dahi çektiriyor.

The porter on the train told me to give him five kurush so that he would give me as many as I wanted.

The meaning of this is as follows: the pleasures and enjoyment man receives **through licit striving within the sphere of what is lawful** are **sufficient** for him.

No need remains to **enter the unlawful**. **You may interpret** the rest for yourself.

#56

FOURTH REMARK

Man resembles a **delicate** and **petted** child in the universe.

There is a great strength **in his weakness** and great power **in his impotence**.

For it is through the strength of his weakness and power of his impotence that **beings have been subjected to him**.

If man understands his weakness and offers supplications **verbally** and **by state** and **conduct**, and recognizes his impotence and *seeks help*,

since he has offered thanks by exhibiting them, he **achieves** his aims and his desires are subjugated to him in a way far exceeding what he could achieve with his own power.

Only, he sometimes wrongly **attributes** to his own power *the attainment of a wish* that **has been obtained** for him through the supplications offered **by the tongue of his disposition**.

For example, the strength in the weakness of **a chick** causes **the mother hen** to attack a lion.

#57

And its newly-born lion cub **subjugates** to itself **the savage** and hungry lioness, leaving the mother hungry and the cub full.

See this **strength in weakness** and manifestation of Divine mercy, which are worthy of notice!

Just as through crying or asking or looking unhappy, a child subjugates the strong to himself, and is so successful in getting what he wants that **he could not obtain** one thousandth of it with a thousand times his own strength.

That is to say, since weakness and impotence **excite compassion** and a sense of protection towards him, the child can subjugate **heroes** to himself with his tiny finger.

Now, should such a child **with foolish conceit deny the compassion** and **accuse** the protection saying: "I subjugate these with my own strength", of course he will receive a slap.

#58

Şimendifer hademesi demişti: "Beş kuruş ver, onlardan istediğin kadar vereceğim."

Onun tabiri şudur ki: İnsanın **helâl sa'yiyle meşru dairede** gördüğü zevkler, lezzetler, keyfine **kâfidir**.

Harama girmeye ihtiyaç bırakmaz. Sair kısımları **sen tabir edebilirsin...**

DÖRDÜNCÜ NÜKTE

İnsan şu kâinat içinde pek **nazik** ve **nazenin** bir çocuğa benzer.

Za'fında büyük bir kuvvet ve **aczinde** büyük bir kudret vardır.

Çünkü o za'fın kuvvetiyle ve aczin kudretiyledir ki, şu **mevcudat ona müsahhar olmuş**.

Eğer insan za'fını anlayıp, **kalen, halen, tavren** dua etse ve aczini bilip *istimdad eylese*;

o teshirin şükürünü eda ile beraber matlubuna öyle **muvaffak olur** ve maksadları ona öyle müsahhar olur ki, iktidar-ı zâtîsiyle onun öşr-i mi'şarına muvaffak olamaz.

Yalnız bazı vakit **lisan-ı hal duasıyla hasıl olan bir matlubunu** yanlış olarak kendi iktidarına **hamleder**.

Meselâ: **Tavuğun yavrusunun** za'fındaki kuvvet, **tavuşu** arslana saldırtır.

Yeni dünyaya gelen arslanın yavrusu, **o canavar** ve aç arslanı kendine **müsahhar edip** onu aç bırakıp kendi tok oluyor.

İşte cây-ı dikkat, **za'ftaki bir kuvvet** ve şâyan-ı temaşa bir cilve-i rahmet...

Nasılki nazdar bir çocuk ağlamasıyla, ya istemesiyle, ya hazîn haliyle matlublarına öyle muvaffak olur ve öyle kavîler ona müsahhar olurlar ki; o matlublardan binden birisine bin defa kuvvetçiğiyle **yetişemez**.

Demek za'f u acz, onun hakkında **şefkat** ve himayeti **tahrik ettikleri** için küçücük parmağıyla **kahramanları** kendine müsahhar eder.

Şimdi böyle bir çocuk, **o şefkati inkâr etmek** ve o himayeti **ittihâm etmek** suretiyle **ahmakane bir gurur ile** "Ben kuvvetimle bunları teshir ediyorum" dese, elbette bir tokat yiyecektir.

In the same way, if, like Qarun, man says: *I have been given it on account of the knowledge I have,* *Qur'an, 28:78.*

that is, "I gained this through my own knowledge and my own power"

in a way that demonstrates ingratitude and **denies his Creator's mercy** and **accuses His wisdom,** he will of course deserve a punishing blow.

This means that **man's domination** and **human advances** and **the attainments of civilization,** which are to be observed,

have been made subject to him not through **his attracting** them or **conquering** them or through **combat,** but due to his weakness.

He **has been assisted** because of his impotence.

They **have been bestowed on him** due to **his indigence.**

He **has been inspired** with them due to **his ignorance.**

They have been given him due to his need.

#59

And the reason for **his domination** is not strength and the power of knowledge, but **the compassion and clemency of the Sustainer** and Divine mercy and wisdom: they have subjugated things to him.

Yes, what clothes man, who is defeated by **vermin** like *eyeless scorpions* and legless snakes, in silk from a tiny worm and feeds him honey from **a poisonous insect**

is not his own power, but **the subjugation of the Sustainer** and **the bestowal of the Most Merciful,** which are the fruits of his weakness.

O man! Since the reality of the matter is thus, give up egotism and **arrogance.**

With the tongue of seeking help proclaim your impotence and weakness **at the Divine Court,** and *with the tongue of entreaty and supplication,* your **poverty** and need.

Show that you are His slave. Say: *God is enough for us, for He is the Best Disposer of Affairs,* and rise in degree. *Qur'an, 3:173.*

#60

Also, do not say: "I am nothing. What importance do I have that the universe should **purposefully** be made subject to me by an Absolutely All-Wise One, and **universal thanks** required of me?"

Because for sure you are **as though nothing with respect to** your soul and form,

but from the point of view of duty and rank, you are **an observant spectator** of this majestic universe,

İşte insan dahi **Hâlıkının rahmetini inkâr** ve **hikmetini ittiham edecek** bir tarzda küfran-ı nimet suretinde Karun gibi

إِنَّمَا أُوتِيْتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ

yani: "Ben kendi ilmimle, kendi iktidarım ile kazandım" dese, elbette sille-i azaba kendini müstehak eder.

Demek şu meşhud **saltanat-ı insaniyet** ve **terakkiyat-ı beşeriye** ve **kemalât-ı medeniyet;**

celb ile değil, **galebe** ile değil, **cidal** ile değil, belki ona onun za'fı için teshir edilmiş,

onun aczi için ona **muavenet edilmiş,**

onun fakrı için ona **ihsan edilmiş,**

onun cehli için ona **ilham edilmiş,**

onun ihtiyacı için ona ikram edilmiş.

Ve o **saltanatın** sebebi, kuvvet ve iktidar-ı ilmî değil, belki **şefkat ve re'fet-i Rabbaniye** ve rahmet ve hikmet-i İlahiyedir ki; eşyayı ona teshir etmiştir.

Evet, *bir gözsüz akrep* ve ayaksız bir yılan gibi **haşerata** mağlub olan insana, bir küçük kurttan ipeği giydiren ve **zehirli bir böcekten** balı yediren;

onun iktidarı değil, belki onun za'fının semeresi olan **teshir-i Rabbani** ve **ikram-ı Rahmanîdir.**

Ey insan! Madem hakikat böyledir; **gururu** ve enaniyeti bırak.

Uluiyetin dergâhında acz u za'fını, istimdad lisanıyla; **fakr** u hacatını, *tazarru'* ve *dua lisanıyla* ilân et

ve abd olduğunu göster. Ve

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

de, yüksel.

Hem deme ki: "Ben hiçbir; ne ehemmiyetim var ki, bu kâinat bir Hakîm-i Mutlak tarafından **kasdi olarak** bana teshir edilsin, benden bir **şükr-ü küllî** istenilsin?"

Çünkü sen çendan, nefsin ve suretin **itibariyle hiç hükmündesin.**

Fakat vazife ve mertebe noktasında, sen şu haşmetli kâinatın **dikkatli bir seyircisi,**

an eloquent, articulate tongue of these beings so full of wisdom,

a discerning reader of this book of the universe,

a supervisor of these creatures full of wonder at their glorifications,

and like **a foreman** of these beings full of respect for their worship.

Yes, O man! In regard to your **vegetable** physical being and animal soul, you are a tiny particle, a contemptible atom, a needy creature, a weak animal, who, *tossed on* the **awesome** waves of **the flood of beings**, is *departing*.

şu hikmetli mevcudatın **belâgatlı** bir **lisan-ı nâtıkı**

ve şü kitab-ı âlemin **anlayışlı bir mütalaacısı**

ve şü tesbih eden mahlukatın hayretli **bir nâzırı**

ve şü ibadet eden masnuatın hürmetli **bir ustabaşısı** hükmündesin.

Evet ey insan! Sen, **nebatî** cismaniyetin cihetiyle ve hayvanî nefsin itibariyle; sagir bir cüz, hakir bir cüz'î, fakir bir mahluk, zaîf bir hayvansın ki; bütün **dehşetli mevcudat-ı seyyalenin** dalgaları içinde *çalkanıp gidiyorsun*.

www.risaleglobal.com

But being perfected through the light of belief, **which comprises** the radiance of Divine love,

and through the **training of Islam**, which is enlightened, in regard to humanity

and servitude to God, you are a king, and a **universal** within **particularity**,

and within your insignificance, a world,

and **within your contemptibility**, a supervisor of such high **rank** and extensive sphere that you can say:

“**My Compassionate Sustainer** has made the world a house for me,

the sun and **moon** lamps for it, and **the spring**, a **bunch** of flowers for me,

and summer, a table of bounties, and the animals, He has made my servants.

And He has made **plants** the decorated furnishings of my house.”

To conclude: If you heed **Satan** and your soul, you will fall to *the lowest of the low*.

But if you heed **Truth** and **the Qur’an**, you will rise to *the highest of the high* and become the Most Excellent Pattern of the universe.

FIFTH REMARK

Man has been sent to this world as an **official** and guest, and has been given abilities of great **significance**.

And he **has been entrusted** with important duties **in accordance with** those abilities.

In order to employ man in fulfilling those aims and duties, powerful **encouragement** and severe **threats** have been made.

We shall here **summarize** the **fundamentals of worship** and of man’s duties, which we have explained at length elsewhere,

so that **the mystery** of ‘the Most Excellent of Patterns’ may be understood.

On coming into the universe man has two **aspects** of worship and being a slave of God’s.

One is worship and **contemplation** in the absence of the Object of Worship.

The other is worship and supplication in **His presence** and **addressing Him** directly.

First Aspect: It is to **affirm** *submissively* the **sovereignty of dominicality** apparent in the universe and

Fakat *muhabbet-i İlahiyenin zıyasını* **tazammun eden** imanın nuruyla

münevver olan **İslâmiyetin terbiyesiyle** tekemmül edip; insaniyet cihetinde,

abdiyetin içinde bir sultansın ve **cüz’iyetin** içinde bir **küllisin**,

küçüklüğün içinde bir âlemsin

ve hakaretin içinde öyle **makamın** büyük ve daire-i nezaretin geniş bir nâzırsın ki, diyebilirsiniz:

“**Benim Rabb-ı Rahîm’im** dünyayı bana bir hane yaptı.

Ay ve **güneşi**, o haneme bir lâmba; ve **baharı**, bir **deste** gül;

ve yazı, bir sofrâ-i nimet; ve hayvanı, bana hizmetkâr yaptı.

Ve **nebatatı**, o hanemin zînetli levazımatı yapmıştır.”

Netice-i kelâm: Sen eğer nefis ve **şeytanı** dinlersen, *esfel-i safiline* düşersin.

Eğer **Hak** ve **Kur’an’ı** dinlersen, *a’lâ-yı illiyîne çıkar*, kâinatın bir güzel takvimi olursun.

BEŞİNCİ NÜKTE

İnsan, şu dünyaya bir **memur** ve misafir olarak gönderilmiş, çok **ehemmiyetli** istidad ona verilmiş.

Ve o istidadata **göre** ehemmiyetli vazifeler **tevdi edilmiş**.

Ve insanı, o gayeye ve o vazifelere çalıştırmak için, şiddetli **teşvikler** ve dehşetli **tehdidler** edilmiş.

Başka yerde izah ettiğimiz vazife-i insaniyetin ve **ubudiyetin esasatını** şurada **icmal edeceğiz**.

Tâ ki, “ahsen-i takvim” **sırrı** anlaşılınsın.

İşte insan, şu kâinata geldikten sonra “iki **cihet** ile” ubudiyeti var:

Bir ciheti; gaibane bir surette bir ubudiyeti, bir **tefekürü** var.

Diğeri; **hazırane**, **muhataba** suretinde bir ubudiyeti, bir münacatı vardır.

Birinci vecih şudur ki: Kâinatta görünen **saltanat-ı rububiyeti**, *itaatkârane* **tasdik edip**

to observe **its perfections** and **virtues** in wonder.

#63

Then **it is to proclaim and herald** the unique arts which consist of **the inscriptions of the Sacred Divine Names** and to display them to others.

Then it is to weigh on **the scales of perception** the jewels of the dominical Names, which are all like hidden **spiritual** treasures;

it is to **appreciatively** affirm their value **with the discerning heart**.

Then it is to study and **ponder** over in wonder the pages of beings and *leaves* of the earth and sky, which are like **missives of the pen of power**.

Then through **beholding admiringly** the adornment and subtle arts in beings, it is to feel love for **knowledge of their All-Beauteous Creator**,

and to **yearn** to ascend to **the presence** of their All-Perfect Maker and to receive **His favours**.

#64

Second Aspect: This is the station of **presence** and **address** wherein man passes from the work to the producer of the work

and he sees that **an All-Beauteous Maker** wants to make himself known and acquainted through **the miracles of His art**,

and he **responds** with **knowledge** and belief.

Then he sees that **an All-Compassionate Sustainer** wants to make himself loved through the fine fruits of His mercy.

So **confining his love and worship to Him**, he makes himself love Him.

Then he sees that an All-Generous Bestower **is nurturing** him **with the delights of bounties** material and immaterial,

and in return **he offers Him thanks and praise** with his actions, **conduct**, words, and as far as he can, with all **his senses** and faculties.

Then he sees that an All-Beauteous and Glorious One is announcing His **tremendousness** and perfections, and **glory** and beauty in the mirrors of these beings, and *is drawing attentive gazes* to them.

#65

So in response he declares: **“God is Most Great! Glory be to God!”**, and *in humility prostrates* in love and wonder.

Then he sees that a **Possessor of Absolute Riches** is displaying His boundless wealth and treasures amid an **absolute munificence**.

kemalâtına ve **mehasinine** hayretkârane nezaretidir.

Sonra, **esma-i kudsiye-i İlahiyenin nukuşlarından** ibaret olan bedî' san'atları, birbirinin nazar-ı ibretlerine gösterip **dellâlık ve ilâncılıktır**.

Sonra, herbiri birer gizli hazine-i **maneviye** hükmünde olan esma-i Rabbaniyenin cevherlerini **idrak terazisiyle** tartmak,

kalbin kıymet-şinaslığı ile takdirkârane kıymet vermektir.

Sonra, **kalem-i kudretin mektubatı** hükmünde olan mevcudat sahifelerini, arz ve sema *yapraklarını* **mütalaa edip** hayretkârane tefekkürdür.

Sonra, şu mevcudattaki *zînetleri* ve latif san'atları **istihsankârane temaşa etmekle onların Fâtır-ı Zülcemal'inin marifetine** muhabbet etmek

ve onların Sâni'-i Zülkemat'ının **huzuruna** çıkmaya ve **iltifatına** mazhar olmaya bir **iştiahtır**.

İkinci Vecih, **huzur** ve **hitab** makamıdır ki; eserden müessire geçer, görür ki:

Bir Sâni'-i Zülcelal, kendi **san'atının mu'cizeleri** ile kendini tanıttırmak ve bildirmek ister.

O da iman ile, **marifet** ile **mukabele eder**.

Sonra görür ki: **Bir Rabb-ı Rahîm**, rahmetinin güzel meyveleriyle kendini sevdirmek ister.

O da **ona hasr-ı muhabbetle, tahsis-i taabbüdle** kendini ona sevdirebilir.

Sonra görüyor ki: Bir Mün'im-i Kerim, maddî ve manevî **nimetlerin lezizleriyle** onu **perverde ediyor**.

O da ona mukabil; fiiliyle, **haliyle**, kaliyle, hattâ elinden gelse bütün **hasseleri** ile, cihazatı ile **şükür ve hamd ü sena eder**.

Sonra görüyor ki: Bir Celil-i Cemil, şu mevcudatın âyinelerinde **kibriya** ve kemalini ve **celal** ve cemalini izhar edip **nazar-ı dikkati celbediyor**.

O da ona mukabil: **“Allahü Ekber, Sübhanallah”** deyip, *mahviyet içinde* hayret ve muhabbet ile **secde eder**.

Sonra görüyor ki: **Bir Ganiyy-i Mutlak**, bir **sehavet-i mutlak** içinde nihayetsiz servetini, hazinelerini gösteriyor.

So in response, **exalting** and **praising** Him, he entreats and asks for them, **expressing his utter need**.

Then he sees that **the All-Glorious Creator** has made the face of the earth like an **exhibition** and displayed on it all His antique works of art.

So in response he exclaims in appreciation: **“What wonders God has willed!”**, and in admiration: **“What blessings God has bestowed!”**, and in wonder: **“Glory be to God!”**, and in astonishment: **“God is Most Great!”**

#66

Then he sees that in His palace of the universe **a Single One of Unity** has struck seals of unity on all beings *with His inimitable signature*, and with His stamps, signets, and cyphers particular to Him;

that **He inscribes the signs of His unity**; and **planting the banner of unity** in every region of the world, He proclaims His dominicality.

And he responds with **assent**, belief, **submission**, worship, and *affirmation of His unity*.

Thus, through worship and **contemplation** of this kind he becomes **a true man**.

He shows that he is on the Most Excellent of Patterns.

Through the auspiciousness of belief he becomes a **reliable vicegerent of the earth** worthy of bearing the Trust.

O **heedless man** created on the Most Excellent of Patterns, who, **through the misuse of his will** is descending to the lowest of the low! **Listen to me!**

#67

In the heedlessness induced **by the intoxication of youth** I, like you, thought the world was fine and lovely.

Then the moment I awoke in the morning of old age, I saw how **ugly** was the world’s face **that was not turned towards the hereafter**, which I had previously imagined to be beautiful.

To see this and how beautiful was its true face, **which looks to the hereafter**, you may refer to the two ‘Signboards’ in the Second Station of the Seventeenth Word, and see for yourself.

The First Signboard **depicts** the reality of the world of **the people of neglect**, which long ago, like **the people of misguidance**, I saw *through the veil of heedlessness*, but without being intoxicated.

The Second Signboard **indicates** the reality of the worlds of the people of guidance.

I left it in the form it was written long ago. It **resembles poetry**, but it is not truly that...

O da ona mukabil, **ta’zim** ve **sena** içinde **kemal-i iftikar** ile sual eder ve ister.

Sonra görüyor ki: **O Fâtır-ı Zülcelal**, yeryüzünü bir **sergi** hükmünde yapmış. Bütün antika san’atlarını orada teşhir ediyor.

O da ona mukabil: **“Mâşâallah”** diyerek takdir ile, **“Bârekâllah”** diyerek tahsin ile, **“Sübhanallah”** diyerek hayret ile, **“Allahü Ekber”** diyerek istihsan ile mukabele eder.

Sonra görüyor ki: **Bir Vâhid-i Ehad**, şu kâinat sarayında *taklid edilmez sikkeleriyle*, ona mahsus hâtemleriyle, ona münhasır turalarıyla, ona has fermanlarıyla bütün mevcudata damga-i vahdet koyuyor

ve **tevhidin âyâtını nakşediyor**. Ve âfâk-ı âlemin aktarında **vahdaniyetin bayrağını dikiyor** ve rububiyetini ilân ediyor.

O da ona mukabil; **tasdik** ile, iman ile, *tevhid* ile, **iz’an** ile, şehadet ile, ubudiyet ile mukabele eder.

İşte bu çeşit ibadat ve **tefeküratla hakikî insan** olur,

ahsen-i takvimde olduğunu gösterir.

İmanın yümnüyle emanete lâyık, **emin** bir **halife-i arz** olur.

Ey ahsen-i takvimde yaratılan ve **sû’-i ihtiyarıyla** esfel-i safilîn tarafına giden **insan-ı gafil! Beni dinle**.

Ben de senin gibi **gençlik sarhoşluğuyla** gaflet içinde dünyayı hoş ve güzel gördüğüm halde,

gençlik sarhoşluğundan ihtiyarlık sabahında ayıldığım dakikada, o güzel zannettiğim **âhirete müteveccih olmayan** dünyanın yüzünü nasıl **çirkin** gördüğümü

ve **âhirete bakan** hakikî yüzü ne kadar güzel olduğunu, Onyedinci Söz’ün İkinci Makamının 219-220’nci sahifelerinde yazılan iki levha-i hakikate bak, sen de gör:

Birinci Levha: **Ehl-i dalalet** gibi, fakat sarhoş olmadan *gaflet perdesiyle* eskiden gördüğüm **ehl-i gaflet** dünyasının hakikatını **tasvir eder**.

İkinci Levha: Ehl-i hidayet ve huzurun hakikat-ı dünyalarına **işaret eder**.

Eskiden ne tarzda yazılmış, o tarzda bıraktım. **Şiire benzer**, fakat şiir değildir.

Glory be unto You! We have no knowledge save that which You have taught us; indeed You are All-Knowing, All-Wise.

Qur'an, 2:32.

O My Sustainer! Expand for me my breast * Make easy for me my affair * And loosen the knot on my tongue * That they may understand my words.

Qur'an, 20:25-8.

O God! Grant blessings to the subtle unitary Muhammadan essence, the Sun in the skies of mysteries and manifestation of lights, the centre of the orbit of glory and the pole of the sphere of beauty.

O God! By his mystery in Your presence and by his journeying to You, succour my fear, and right my stumbling, and dispel my grief and my greed, and be mine, and take me from myself to Yourself, and bestow on me annihilation from myself, and do not make me captivated by my soul and veiled by my senses, and reveal to me all hidden secrets, O Ever-Living and Self-Subsistent One! O Ever-Living and Self-Subsistent One! O Ever-Living and Self-Subsistent One! And grant mercy to me and to my companions and to the people of belief and the Qur'an. Amen.

O Most Merciful of the Merciful and Most Generous of the Generous! And the close of their prayer will be: All Praise be to God, the Sustainer of All the Worlds.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ

الْحَكِيمُ

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى الدَّاتِ الْمُحَمَّدِيَّةِ اللَّطِيفَةِ
الْأَحَدِيَّةِ شَمْسِ سَمَاءِ الْأَسْرَارِ وَمَظْهَرِ الْأَنْوَارِ وَمَرْكَزِ
مَدَارِ الْجَلَالِ وَقُطْبِ فَلَكِ الْجَمَالِ

اللَّهُمَّ بِسِرِّهِ لَدُنْكَ وَبِسِيرِهِ إِلَيْكَ آمِنٌ خَوْفِي وَأَقْلٌ عُثْرَتِي
وَأَذْهَبْ حُزْنِي وَحِرْصِي وَكُنْ لِي وَخُذْنِي إِلَيْكَ مِنِّي
وَارْزُقْنِي الْفَنَاءَ عَنِّي وَلَا تُجْعَلْنِي مَفْتُونًا بِنَفْسِي
مُحْجُوبًا بِجِسِّي وَاكْشِفْ لِي عَنْ كُلِّ سِرٍّ مَكْتُومٍ يَا حَيُّ يَا
قَيُّومُ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ وَارْحَمْنِي وَارْحَمِ
رُفَقَائِي وَارْحَمِ أَهْلَ الْإِيمَانِ وَالْقُرْآنِ آمِينَ

يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَيَا أَكْرَمَ الْأَكْرَمِينَ وَآخِرُ دَعْوَاهُمْ
أَنَّ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ